

196

22

EGLUTÈ

1-10

1950 SAUSIS Nr.1

Redaguoja
BERN. BRAZDŽIONIS
Leidžia
LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00; kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Raštus ir prenumeratos pinigus siųsti adresu:

B. Brazdžionis, 107 Concord St., Lawrence, Mass.

LIETUVIŠKOJI EGLUTĖ

Šeštąsias Kalėdas švenčiame ne savo krašte — toli nuo tėvų namelių, toli nuo giminių, toli nuo gimtosios žemės.

Kokios jaukios ir mielos, kokios gražios ir laimingos buvo Kalėdos tėvynėje, anais laisvės ir Nepriklausomybės laikais. Iš mokyklų susirinkdavo jaunimas, suvažiuodavo toliau gyvenantieji šeimos nariai ir susėdavo prie Kūčių stalo visa šeima, ir dalindavosi šventuoju plotkelio, dalindavosi džiaugsmiais ir rūpesčiais, laime ir vargais. O po linine staltiese kvepėjo Kūčių vakaro šienas, o ant stalo žaliavo žvakutėmis ir žaisleliais papuošta eglutė...

Nežinome šiandieną tėvynėj likusių likimo, nešinosios nei mūsų ateities dienos. Esam išsiblaškę po visą pasaulį. Tik mintimis begalime grįžti į ankstyvuosius advento rėtus, ar susėsti prie šeimos Kūčių stalo... O tie, kurie liko tėvynėje, ir kuriuos ištrėmė į šaltąją šiaurę, gal negalės nueiti nei į Bernelių mišias, nei giedoti „Garbė Dievui aukštybėje ir ramybė žemėj geros valios žmonėms..." Jie garbę turi atiduoti tik vienam jų pavergėjui, jie neturi ramybės, nes gyvena tarp negeros valios žmonių.

Su gražiosiomis šeimos šventėmis Kalėdomis ateina mūsų šeimon Eglutė. Vienos lietuviškos šeimos nuotaika tejungia ji mus visus, esančius laisvajame pasaulyje. Ir težaliuoja lietuviškoji Eglutė žiemą vasarėlę.

Viršelius ir skyrių vardus piešė dail. P. Osmolskis

THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly by the Lithuanian Cultural Institute. Editor: Bern. Brazdžionis January, 1950. Volume 1. Number 1. Subscription: \$3.00 yearly. Single copy 30c. All other countries — \$3.50 yearly.

Piešė Vl. Vijeikis

Dekite, žvakutės,
Dekite skaisčiau:
Šiandien Kūdikėlį
Gimusį mačiau.

Prie puošnaus altoriaus,
Pro puošnias gėles
Kristus Kūdikėlis
Tiesė rankeles.

Rankeles Jis tiesė,
Laimino mane,
Kad regėčiau saulę
Šviečiant Nemune.

Dekite, žvakutės,
Dekite skaisčiau:
Šiandien aš Jėzulį
Gimusį mačiau.

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

DIEVO AVINĖLIS

A. VAIČIULAITIS

Kūčių rytą atėjo Simanas Daugutis, kurį žmonės vadino ponišku elgeta. Jis nevaikščiojo apskuręs, buvo šnekus ir kartais pasilikdavo visą dieną, ką nors knibinėdamas ar pasakodamas.

Oras buvo ramus ir minkštas. Papilkavęs dangus vis tirščiau niau-kėsi, nešdamas ilgesį ir kažkokį švelnų snūdulį. Tyliai, negirdimai žērėdama, nukrito pirmoji snaigulė, didelė ir graži. Po jos leidosi antra, trečia balta žvaigždutė. Netrukus visur buvo pilna snaigių, lėtai gulančių ant žemės, lyg iš anapus debesų kas sijotų — be pertraukio, neskubėdamas.

Apie vidudienį tvorų viršus, medžiai ir stogai baltavo nukloti puriu, minkštu sniegu, kuris vis storėjo ir lenkė šakas, kol, apsmukęs, nudribdavo ant žemės.

Iš pradžių senis Simanas nesirūpino grįžti į miestą. Jis rentė savo istorijas, rūkė pypkę ir vienu tarpu buvo prisnūdęs. Jis pats pasisiūlė, ir mama davė jam trinti aguonas miešimui. Lėtai jis sukiojo kočėlą puodynėje ir, jį išsitraukęs, žiūrėdavo, kaip sekasi darbas. Kai jis taip kruopštė, iš krosnies veržėsi pyragų kvapas. Virtuvėj kunkuliavo puodai. Tik užsimerk ir jau regėsi dubenius, prikrautus mėsos, ir rudą kepalų plutą, nudažytą kiaušinių tryniu. Pro visus tuos gardumynus smelkėsi cinamonų, laurų lapelių, pipirų ir kitoki kvėpėjimai.

O lauke vis snigo ir snigo...

Daugutis, baigęs trinti aguonas, išėjo oran, pastoviniavo — ir vėl grįžo. Pasiėmęs krepšį ir lazdą, jis rengėsi namoliai.

Mama žvilgtelėjo pro langą ir sudraudė:

—Sniego jau bus ligi blauzdų. Pasilik, tėvuk, kol nustos dribę. O jei nesiliaus, pavalgysi kūčią su mumis, rytoj gi nuvešime į bažnyčią. Negi kas tavęs laukia namie...

Simanas gyveno viinstypis, ir tikrai jo nelaukė nei žmona, nei vaikai, nei švaria drobule užtiestas stalas.

Jis stovėjo prie durų, dvejodamas, ir paskui atsiliepė:

—Gerai šneki, motin. Į vakarą gal apsimalšins...

Ir atsidūsėjęs dar pridūrė:

—Na, ir laukti manęs niekas nelaukia...

Taip jis ir liko.

Temstant vyrai grįžo iš tvartų šērėsi. Bernas Stasys, į skverną susivyniojęs, atsinešė ėriuką.

—Ką tik atsivedė, — jis kalbėjo. — Buriukui čia bus šilčiau. O nakčia gali šalti, — jau dabar nosį žnyba.

Taip puošm eglutę laisvoj Lietuvoj

Fotografavo V. Augustinas

Jis ėriuką užtvėrė kertėje prie pečiaus. Išsižergęs ant ilgų kojų, jis gailiai bliovė. Pagirdytas pienu, avinėlis nutilo ir gulėjo ramus namų šilumoje.

Susiglaudę aplink šeimos stalą, valgėme kūčių vakarienę. Troboje glūdėjo gerumas, vienybė ir lūkestis. Net ir Simanas, svetimasis, buvo kaip vienas iš mūsų, globiamas tos pačios židinio šilumos. Ir jis laužė tą pačią plotkelę, pylėsi to paties miešimo su sližikais ir kalbėjo tuos pačius žodžius — paprastus, senus ir raminančius.

Kai jau buvo laikas gulti, bernas iš kluono atnešė šiaudų kūlį ir pakreikė asloje Daugučiui miegoti. Iš jų, švarių ir geltonų, pirkioj valandėlę buvo jaučiama klijimo ir žiemos laukų vėsoma.

Simanas atsisėdo savo guolyje. Neskubėdamas jis peržvelgė trobos sienas ir išžiūrėjo į švento Jono Krikštytojo paveikslą. Pranašas buvo įsibridęs upėn ir prie savo drabužio gaurų laikė ėriuką.

Tada senis, stambus, gražiai raudonas ir žilas, mums papasakojo šią legendą. Jisai sėdėjo ant šiaudų asloje ir taip kalbėjo:

—Prieš daugel metų, kada gimė Dievulis, buvo giedri ir šalta naktis. Danguje žvaigždžių buvo taip tiršta, kad jos rodėsi įstrigusios į medžių šakas, kai į dausas žiūrėjai pro palmes ir alyvas. Sakytum, tik papurtyk kamieną, ir tiek žvaigždžių pribirs ant žemės, kad galėsi jas semti rieškutėmis.

Piemenys sėdėjo prie laužo, žiūrėdami į dangų ir į tamsius Betliejaus mūrus tolumoje.

Ūmai jie išvydo, kad dangus ties miestu brėkšta, lygiai kada aušros žvaigždė teka, nors dar buvo tik po vidurnakčio. Toji pašvaistė vis augo ir skaistėjo, lyg daugelis saulių, prieš užtekėdamos, tvokstų savo šviesą.

Piemenys sustojo nustebę. Jie matė, kad jų avys ir šunės taip pat žiūri į anuos gaisrus.

Tuo sykiu aukštai kažkas sudūzgėjo, gražiai ir maloniai. Pradžioj buvo tai vos girdimas balsas, vienų vienas pačioje padangėje. Paskui tų balsų sklido vis daugiau ir daugiau, ir štai jų buvo pilnas oras, lyg visas dangus giedotų ir skambėtų, ir rykautų.

Vyrai, stovėję prie kaimenės, pastebėjo, kad ten skrido ir giedojo angelai. Lyg dideli balandžių pulkai, jie balti, plasnojo aukštybėse ir leidosi ties Betliejum. Jie buvo toki skaistūs, net akį vėrė. Jų balsai buvo toki grynai ir švarūs, kad tokios dailios giesmės nė seniausias kerdžius nebuvo girdėjęs.

Vienas angelas prilėkė taip arti, kad vyrai juto jo sparnų vaznojimą. Tačiau nei jie patys nei akys jo nepabūgo.

Dangaus pasiuntinys plesdeno ore ir taip kalbėjo giedodamas:

—Bėkit, piemenėliai, ir pagarbinkite Dievulį, kuris šiandien jums gimė Betliejuje.

Tai pasakęs, angelas nuskrido, ir jo giesmė susiliejo su tūkstančiais kitų balsų.

Ties Betliejum piemenys regėjo didelę žvaigždę ir nuėjo ten, kur ji švietė. Pirma jie pasiėmė ėriuką dovanų vaikeliui, kuris gimė. Jie nusilenkė kūdikėliui, kurį rado ėdžiose tvarte, ir, palikę avinėlį, grįžo prie savo kaimenės.

Parkeliavę į Nazaretą, Juozapas ir Marija ėriuką augino sykiu su savo sūneliu. Kūdikėlis ir gyvuliukas drauge bėginėjo miesto gatvėmis ir drauge žaidė. Kaimynai sakydavo, kad jie esą lyg du broliukai.

Taip ėjo metai, ir žmonės stebėjosi, kad ėriukas ilgainiui nepaseno. Jis buvo gražus ir stiprus, apaugęs tvirtomis sruogomis. Net kilo gandas, kad tai buvęs stebuklingas avinėlis: esą, kas prisilytęs jo ragų, išgyjęs nuo vandens ligos ir džiovos.

Ta kaimenė, iš kurios ėriukas aną gimimo naktį buvo paimtas, seniai jau buvo išnykus, o jis bėginėjo sveikas, guvus ir geras: nors turėjo stiprius ragus, jis nesimušė su kitais avinais, nedaužė vaikučių ir neskaibinėjo medžio lapų. Buvo tokių, kurie pasakojo, kad jis visai neėdęs, tik atsigerias vandens, ir jau sotus.

Jis vaikščiojo ir su pranašu Jonu ir buvo prie Jordano upės per Jėzaus krikštą, o kai pranašas buvo nužudytas, avinėlis pritapo prie apaštalų, ir labiausiai jį pamėgo šventas Andriejus.

Taip jie gyveno ligi Kristaus mirties. Tuomet ėriukas pradingo. Libano kerdžiai pasakojo matę jį kalnuose ir praminė jį Dievo avinėliu, nes iš visų gyvulių jis buvo labiausiai išaukštintas ir priskirtas prie Jėzaus draugų.

Vėliau šventas Lukas jį išpiešė paveiksle, kaip štai regime ant sienos, kad jis visados būtų su mumis, — tas pat ėriukas, kurį anomis die-nomis, kada angelai giedoja, piemenys, nunešę, paguldė ėdžiose šalia ką tik gimusio Dievulio.

*

*

*

Simanas nutilo. Tylėjom ir mes, susimąstę apie anas tolimas dienas, žvainią naktį, piemenis ir prakartėlę.

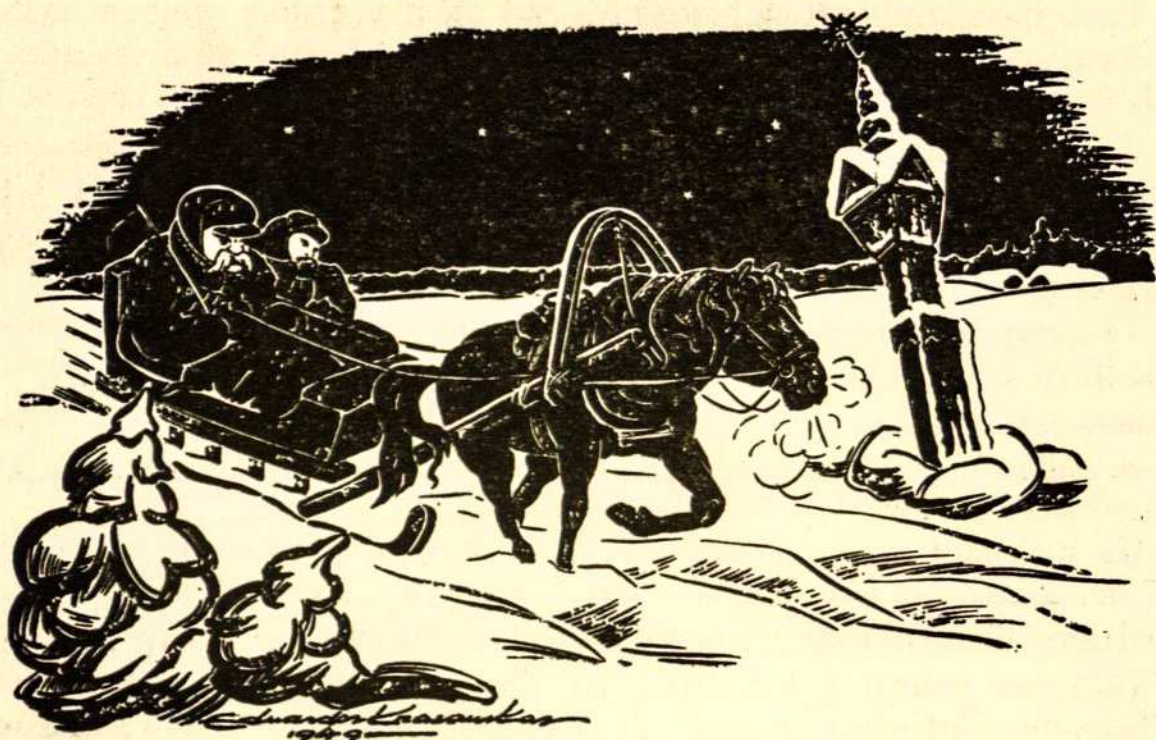
Toje nakties ramybėje gal ir mums šlameno balti angelų sparnai, o gal tai buvo švelniai krentantis sniegas, kuris minkštu pūku nuklojo langų apačias.

Kai visi nakčia miegojo, aš, mažas, savo guolyje už krosnies vis galvojau apie Dievo avinėlį, — baltą, gerą ir tokia minkšta vilną garbana.

Jau galėjo būti po vidunakčio. Senis Simanas, mama ir seserys miegojo sveiku darbo žmonių miegu. Už langų ir pirkioje buvo tamsu. Bet aš jatau, kad troboje kažkas žiūri į tą tamsą, kaip ir aš, lyg lauktų ateinant ko artimo, brangaus ir išsiilgto.

Tada išgirdau, kaip kertėje sukrebždėjo ėriukas. Nakties ramybėje pasigirdo jo bliovimas — gailus, drebantį ir toks vienišas.

Aš pakilau ir atsinešiau avinėlį į savo guolį. Jis prisiglaudė prie manęs, ir greit mes užmigome, laukdami Kalėdų aušros.

Piešė E. Krasauskas

KALĖDŲ RYTĄ

JONAS MINELGA

Languos švieselės mirga
Už liepų apšarmotų.
Tėvelis kinko žirgą
Važiuot šventų rarotų.

Toli sugaudžia varpas
Sudrumsdams jaukią tylą.
Ausims žirgelis karmo, —
Žvangučiai nenutyla.

Sušalęs girgžda sniegas
Paliečiamas vežėčių.
Nuo šalčio dingsta miegas, —
Šarmoja ūsai tėčio.

Bažnyčioj dega žvakės,
Tyliai vargonai groja.
Prie Kristaus lopšio akys
Ir širdys apsistoja.

KALĒDŲ SENELIS

JUOZAS LINGIS

Kokios gi būtų Kalėdos be eglutės ir taip laukiamo Kalėdų senelio. Nors eglutė žaliuoja žiemą vasarėlę, o Kalėdų senelis senas, ilga žila barzda, bet nei eglutė, nei senelis nėra seni, kaip nėra senas paprotys dalyti dovanas per Kalėdas.

Flamandijoje jau šv. Martynas, kurio šventė yra lapkričio 11 d., apsivilkęs vyskupo drabužiais, užsidėjęs vyskupo kepurę (mitrą) ir rankoje laikydamas vyskupo lazdą, vaikšto po namus ir teiraujasi, kaip per metus elgėsi vaikučiai. Jei jie buvo geručiai, darbštūs, klusnūs, gauna dovanėlių, o jei buvo nedori, tinginiai, neklaužados, gauna rykštelės paragauti.

Kituose kraštuose dovanėles dalina kitas žiemos šventasis — šv. Mikalojus, kurio šventė yra gruodžio 6 d. Kai kuriuose katalikiškuose kraštuose, kaip pvz., Prancūzijoje, Šveicarijoje, Olandijoje ir pietų Vokietijoje šv. Mikalojaus diena atstoja Kūčių vakarą protestantiškuose kraštuose. Ir šv. Mikalojus, kurs buvo Myros (Mažoje Azijoje) vyskupas, dėvi vyskupo drabužius, kaip ir šv. Martynas, tik šv. Mikalojus eina ne vienas — jį lydi išsuodinta, su ragais ir grandinėmis apsikrovusi žmogysta. Šv. Mikalojus klausinėja vaikučius poterių; mokančius apdovanoja, o nemokantiems graso ta užpakaly stovinčia išsuodinta

Kalėdų Senelis Prancūzijoje

žmogysta, kuri rankoje laiko rykštę. Jeigu šv. Mikalojus nesuspėja pats ateiti vaikučiams dar neatsigulus, tai vaikučiai turi išvakarėse pakabinti savo kojinaites arba batelius, į kurias naktį atėjęs šv. Mikalojus įdeda dovanėlių. Olandijoje ir Belgijoje vaikučiai, palikdami nakčiai savo batukus, įdeda į juos šieno ir morkutę šv. Mikalojaus arkliui, mat, šventasis paprastai joja ant gražaus, balto risto žirgo.

Kartais šv. Mikalojus pasirodo ir per Kalėdas. Jį lydi tarnas Ruprechtas, vaikų, ypač neklaūzadų, baubas. Šiaurinėje Vokietijoje kartais Ruprechtas pats vienas joja ant balto žirgo vaikučių tikėjimo tiesų klausinėti. Rankoje jis laiko rykštę, jį lydi meška (virkščiaais apsukta žmogysta), šventasis Kristus ir baltai apsirengusi mergaitė. Elzase, pvz., Kūdikėliu Jėzumi aprengiama maža mergytė. Ant galvos jai uždedama aukso karūna su uždegtomis žvakutėmis, vienoje rankoje ji laiko sidabrinį varpelį, antroje krepšelį su saldumynais. Paskui ją eina meškos kailiu apsisukus išsuodinta žmogysta, rankose ji žvangina grandines ir laiko rykštę. Tasai baubas, vadinamas Hans Trapp, ieško neklaūzadų vaikų ir juos užtikęs nori nubausti, bet tuo tarpu pasimaišo Kūdikėlis Jėzus, išgelbsti nuo bausmės, paguodžia, paragina būti stropesniais, apdalina saldumynais.

Kūdikėlis Jėzus kaip dovanų dalintojas sutinkamas ir Gotlando saloje Švedijoje. Šis paprotys į Gotlando salą yra atėjęs per Estijoje gyvenančius švedus, o Estijoje tas paprotys buvo paplitęs krašto vokiečių šeimoje. Kad čia nebe šv. Mikalojus, o Kūdikėlis Jėzus dovanas dalina, yra protestantų tikėjimo išdava, nes protestantai šventųjų garbinimo nepripažįsta. Anot jų, dovanas tegali tik pats Kristus dalyti, o ne koks šventasis.

Laikui bėgant ir Kūdikėlį Jėzų pakeitė dabartinis mūsų Kalėdų senelis, kuris savo išvaizda yra ne kas kitas, o tik jau minėtas šv. Mikalojus, tik jis nebevilkį vyskupo drabužiais, o ilgais kailiniais, kailine kepure ir maišu su dovanomis ant nugaros. Jis keliauja, paprastai, vienas ir nebeklausinėja vaikučių tikėjimo tiesų; be to, ir dovanas dalina ne vien tik vaikučiams, bet ir suaugusiems. Ir tą mūsų dabartinį Kalėdų senelį matome tokį visuose kraštuose, išskyrus tuos, kur jam dar nepavyko išstumti šv. Mikalojaus. Išimtį gal sudaro švedų Kalėdų senelis, kuris nėra vien tik šv. Mikalojaus pamėgdžiojimas, bet turi ir švediškų bruožų. Švedai jį vadina „jultomte“ (jul — Kalėdos, tomte — namų dvasia, aitvaras). Tasai „tomte“, labai atitinkas mūsų aitvarui, yra senas švedų tautoje. Jis gyvena dažnai kur nors tvartų palėpyje. Per Kūčias jam būdavo nešama saldžios košės, kad jis neužsirūstintų ir neužtrauktų namams kokios nelaimės. Jis buvo vaizduojamas mažyčiu seneliu, žila ilga barzda ir trumpomis ligi kelių kelnėmis. Bet tas „tomte“ nebuvo dabartinis Kalėdų senelis ir dovanų nedalindavo.

Daina apie Eglutę

Kas tik pavardę suraito,
Tas mielai Eglutę skaito.

„Mes nebūsim be Eglutės”
Sako broliai ir sesutės,
Bėga jie per visą namą,
Prašo tėtę, prašo mamą:
„Užsakykit mums Eglutę,
Mes be jos negalim būti.
Laikraštį kiekvienas skaito,
Kas tik pavardę suraito.
Skaito laikraštį mamytė,
Turi tėtė ko skaityti,
Kaip neskaičius mums pabūti?
Užsakykite Eglutę”.

Ir mama vaikams atsako:
„Kas čia taip rimtai prašneko?”

Kas tik pavardę suraito,
Tie visi Eglutę skaito.

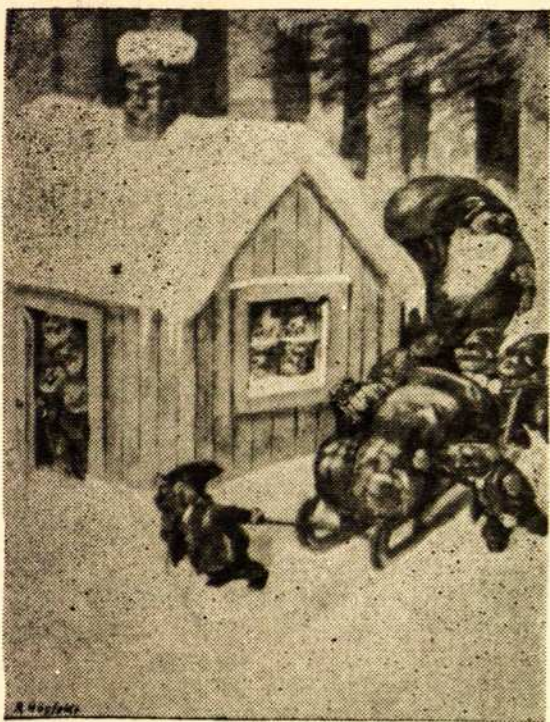
Ir vaikams atsako tėtė:
„Miela man tatai girdėti”.

Ima popieriaus ir voką,
Tik kad tilptų, nemažoką,
Deda jie prenumeratą,
Rašo adresą ir datą.

Štai, ir baigtas visas raštas,
O toliau atlieka paštas.

Paštas laišką jų kai gavo,
Tuoju linksmu užantspaudavo.
Prie kitų tokių pridėjo,
Tiesiai Lawrencan dundėjo.

Ir vaikams Eglutė eina.
Taip ir baigsim mes tą dainą:

Švedišką Kalėdų Senelis

Tik paskiau, perkėlus dovanų dalinimą į Kalėdas, buvo jam tos dovanas dalinti pareigos patikėtos; pirmiau jas atlikdavo ožys. Kada atsirado tas švedų „tomte“ kaip dovanų dalintojas, galima net visai tiksliai nustatyti. 1884 m. pasirodė viename švedų laikraštyje švedų dailininkės Jenny Nystroem iliustracija, kur mažiukai „jultomtai“ velka rogutes, visokių dovanų prikrautas. Skirtumas didelis tarp kitų kraštų aukšto, tvirto senio ilgais kailiniais ir to nediduko švedų „jultomto“ trumpomis ligi kelių kelnėmis ir megzta raudona kepuraitė. Jis toks Švedijoje pasiliko ir iki šios dienos.

Kalėdų senelis, toks, kokį mes matydavome Lietuvoje, sutinkame dabar Vokietijoje, Anglijoje, Amerikoje ir kitur, yra gimęs devynioliktajame šimtmečiuje Vokietijoje, o iš ten arba tiesiog, arba per spausdintas Kalėdų atvirutes paplito visur kitur. Pas mus Lietuvoje vargiai ar jis bus senesnis už mūsų nepriklausomybę.

Ir šventas Mikalojus, ir šv. Martynas, ir Kūdikėlis Jėzus, pagaliau ir tas mūsų dabartinis Kalėdų senelis pradžioje dalindavo dovanas tik mažiesiems, bet paskiau ėmė dalinti ir suaugusiems. Duoti dovanas ir suteikti džiaugsmo vienas kitam yra labai senas žmonijos paprotys, nors senovėje dovanos buvo dalinamos ne per Kalėdas. Senovės romėnai vienas kitam dovanas dalindavo per Naujus Metus. Tas dovanų dalinimas ėjo ir per visus viduramžius. Iš Romos jis pasiekė net tolimą šiaurę. Viena islandiečių pasaka iš viduramžių sako, kad jarlas (vadas) Erikas per Naujus Metus dalindavęs dovanas, kaip kad yra paprotys ir kituose kraštuose. Tas pats sakoma ir apie šv. Olovą. Naujų Metų dovanos buvo labai paplitusios ir Anglijoje, ir Vokietijoje, ir Švedijoje, ir kitur. Daugiausia jas duodavo šeiminiškai savo tarnams.

18 amžiuje Kalėdų dovanos dalinamos jau nebe vien tarnams, bet ir savųjų tarpe. Dovanas sudarydavo daugiausia valgomosios gėrybės, o tokioms dovanoms dalyti Kalėdos buvo gana patogus laikas — aruodai buvo tada pilni su kaupu, mėsos priskersta ligi valiai, alaus pridaryta, net bačkos plyšta! Šis paprotys Lietuvoje yra užsilikęs „paviržiaus“ pavidalu. Samdiniams, baigus ištarnautus metus, o tatai būdavo daugiausia Kalėdų tarpušventyje, išvykstant šeiminiškai įdėdavo paviržių — duonos, mėsos, dešros, taukų ar kitokių valgomų gėrybių.

PIRMASIS SNIEGAS

KOTRYNA GRIGAITYTĖ

Pirmasis sniegas,
Pirmasis sniegas! —
Tiesia vaikutis
Rankas į dangų,
O jo širdelėj
Linksmi varpeliai —
Sidabro snaigės
Džiaugsmu vien žvanga.

Pirmasis sniegas,
Mano mažyti,
Mūsų Tėvynėj
Krauju dažytas...
Pirmasis sniegas
Krauju dažytas,
Kad vėl išauštų
Ten laisvės rytas.

Visi žvėreliai
Urvuos sumigo,
Tik broliai budi
Nakties sargyboj.
Tik jie vis budi
Miškan išklydę,
Krauju aplaisto
Ten sniego brydę.

Žalios pušelės
Juos glamonėja,
Eglės ištiesia
Rankas nuo vėjo.
Jų pagalvėlės —
Samanos žalios...
Gruodas po kojų,
Net širdį gelia...

Medžių šakose
Vien varnos krankia,
Skelbdamos priešui
Kryptį palankią...
O sniego brydės,
O sniego brydės
Tiesias per girią,
Tu Dieve didis...

Dėl to, mažyti,
Džiaugtis nemoku,
Kai tu džiaugiesi,
Kai snaigės šoka...

Pieše E. Krasauskas

DANUTĖS SAPNAS

J. KUZMICKIS

Danutės tėvelis jau seniai atsikėlė ir išėjo į darbą. Mamytė, niūniuodama dainą, baigia kambarį tvarkyti. Tik mažoji Danutė, apsikabinusi lėlytę, dar tebemiega.

Staiga mamytė girdi, kaip jos dukrelė kažin ką murma per sapną ir stipriai stipriai priglaudžia prie savęs lėlę.

— Danute, kelkis! — švelniai paliečia motina mergaitės petelius. — Į mokyklą pavėluosi!

Danutė pramerkia akis, apsidairo ir, pamačiusi besišypsančią motiną, ištisia į ją rankas.

— Kokia aš laiminga, mamyte, kad tave turiu! — glausdamosi sako Danutė. — O aš taip baisiai sapnavau...

— Tu vis ką nors sapnuoji, dukrele! — atsako motina. — Na, kelkis ir renkis!

Danutė vikriai iššoka iš lovos, nuneša lėlę prie nedidelio staliuko ir pradeda rengtis. Tačiau besirengdama ir besiprausdama visą laiką pasakoja:

— Mamyte, žinai, ką aš sapnavau?! Rodos, mudvi einava Laisvės Alėja Kaune ir negaliva atsigėrėti kvepiančiomis liepomis. O aplinkui vaikščioja daugybė žmonių. Jie sveikina mus, klausia, kur taip ilgai buvova ir pasakoja, kas per tą laiką Lietuvoje atsitiko. Tu pasakoji jiems apie mudviejų kelionę, apie didelius miestus, pažįstamus...

— Na, o toliau? — susidomi motina.

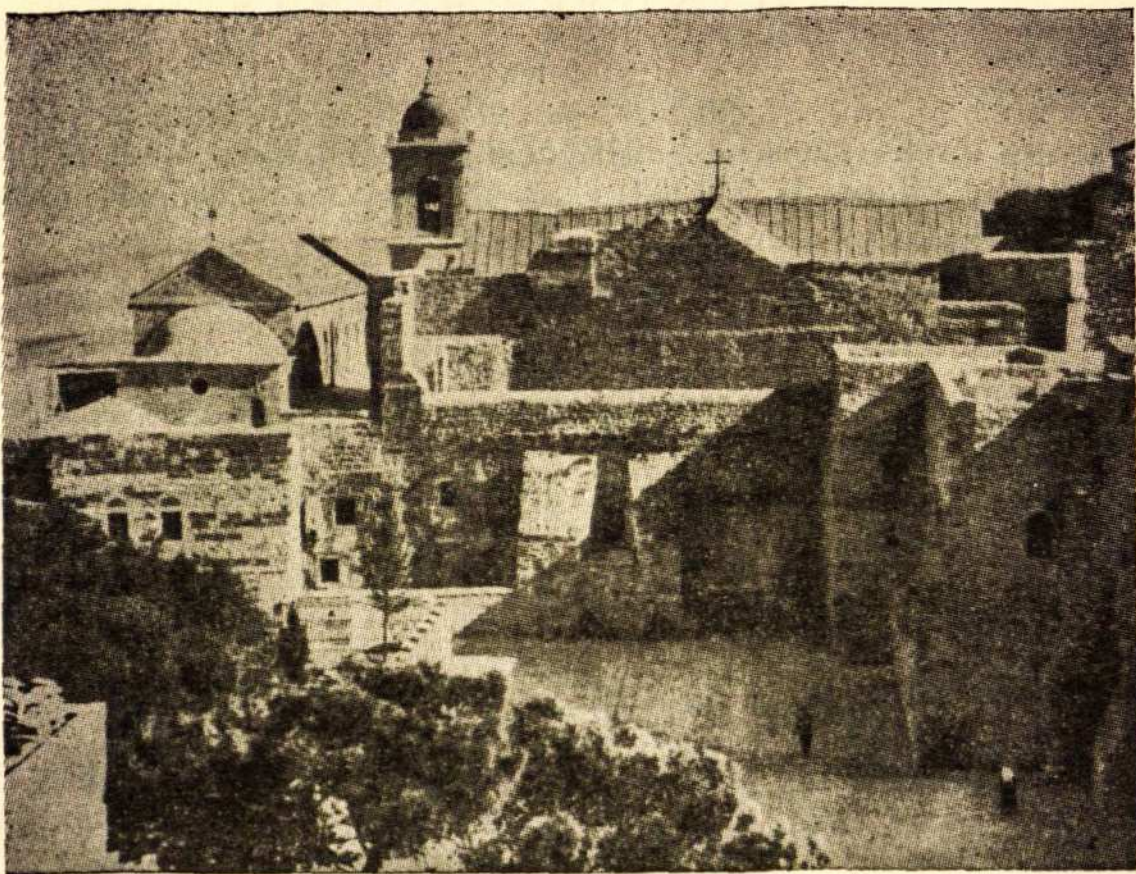
— Toliau?.. Ogi aš pribėgu prie Spaudos Fondo knygyno vitrinos ir žiūrinėju gražias knygas, tautiniais rūbais aprengtas lėles, lietuviškus audinius. Kai atsisuku, tavęs jau nėra. Ir nematau nei vieno pažįstamo. O kur eiti — nežinau. Pribėgu prie tokios mergaitės, noriu jos pasiklausti, ar nematė tavęs, bet negalių nė žodžio ištarti.

— Tai tu apsisapnavai nebyle? — juokiasi motina.

— Ne, mamyte, ne nebyle! — atsako Danutė. Kai tik pradėdau sakyti kokį žodį, jis angliškai nuskamba, — ir mergaitė nieko nesupranta. Žiūri į mane ir juokiasi. Paskum numoja ranka ir nueina.

— Ar jau visas sapnas, — klausia motina.

— Ne, dar ne visas! Aš bėgu prie vieno žmogaus, prie kito, bet dabar aš kalbu vokiškai, o jie vėl manęs nesupranta ir nebegali padėti. Tuo tarpu prie manęs prieina toks senelis ir paima už rankos. Kai jis pradeda kalbėti, aš nepaprastai nudžiungu, bet jis suraukia kaktą ir man sako: „Tavęs negalima Lietuvoje laikyti, nes užmiršai savo kalbą!”

Betliejus šiandieną. Kristaus gimimo vietoje pastatyta bažnyčia.

Aš išsigąstu, pradedu šaukti, bet jis visai nesiklauso ir veda tokia siaura gatvele. Už tos gatvelės, rodos, jau kitas kraštas, ne Lietuva. Vėl pradedu šaukti, bet tuo metu girdžiu tavo, mamyte, balsą: „Danute, kelkis!“ — ir atsibundu. Ak, kaip gerai, mamyte, kad tai buvo tik sapnas!

Motina dengia pusryčiams stalą ir sako:

— Pameni, Danute, kaip vakar vakare tave tėvelis barė?

— Pamenu, mamyte! — atsako Danutė.

— O už ką jis tave barė?

— Kad nenorėjau lietuviško eilėraščio mokytis!

— Ir ką jis tau pasakė?

— Gi sakė, kad didelė garbė svetima kalba kalbėti, bet dar didesnė gėda savos nemokėti. Ir dar pridėjo, kad į Lietuvą grįš tik tie, kurie nepamirš lietuvių kalbos...

— Tai matai, Danute! — sako motina. — Ką tėvelis sakė, apie tai ir sapnavai. Dabar ir pati žinai, kaip būtų sunku savame krašte be gimtosios kalbos. Visuomet atsimink savo sapną ir dar draugėms papasakok! Ir joms pravers.

— O šįvakar aną eilėrašį išmoksiu!

Vakare tėvelis buvo patenkintas: Danutė eilėrašį apie tėvynę dar prieš vakarienę išmoko.

JUOZUKAS IR GRYBAS

FAUSTAS KIRŠA

—Ei, Juozuk! Ei, Juozuk! —
Šaukia grybas iš po kero.
—Pas mane ateik, pabūk,
Čia pažaisiti bus mums gera. —

Aš pas grybą nuvykau
Ir jam taip švelniai sakau:
—Tu manęs dar nepažįsti,
Aš bijau čia vienas klysti. —

Grybas kelia man kepurę
Ir gražiai, gražiai pažiūri.
Ir taip taria: —Be tėvelių
Čia vaikai paklysti gali. —

PIRMOJI PAMOKA

GRAŽINA TULAUSKAITĖ

A

Mokėti nori maža Lilytė
Sau pasakėlę pati skaityti.
Bet ligi šiolei ji nepažino
Nė jokios raidės mūsų raidyno.

B

Popiet mamytė buvo laisva
Ir jai parodė, kur raidė A.
Lyg kopėčiukės lipti ant stogo
A dviem kojytėm stovi patogiai.

C

B tai lyg būtų siauras langelis,
Kurį Lilytė nupiešti gali.
C lyg riestainis, tik aptrupėjęs;
Dėl to nekaltas vargšas kepėjas.
A B C moka dabar Lilytė,
Greit pasakėlę galės skaityti.

Piešė P. Osmolskis

VYT. TAMULAITIS

1. Pamiškės trobelėje

Už lango blaškėsi audra, ir juodi nakties šešėliai apsiautė žemę. Bet miško sargo trobelėje buvo tylu ir ramu. Nors rūstus vėjas nuolatos barbeno į langines ir daužėsi prie durų, bet niekas jo vidun neleido.

Danguje nebuvo nė vienos žvaigždėlės. Tik per tamsius miško tankumynus šiurpiai nuaidėdavo vilko staugimas.

— Aūū... — atsimušė jo balsas į trobelės duris.

Rainas katiniukas pastatė auseles, nebaigęs laižyti lėkštės ant stalo. Paskui vienu šuoliu užsiritu ant molinės krosnies ir garsiai ištare:

— Baisi naktis! Nė su šautuvu pelinėti neičiau!

— Būta vyro! — ištare svirplys, išlindęs užkrosnėje iš plyšio. — O aš maniau, kad jūs daug drąsesnis.

Katiniukas nieko neatsakė, tik žybtelėjo piktai akimis ir rūpestingai pasikišo po savim uodegytę. Paskui primerkė vieną akį, primerkė kitą, bet miegas krito nuo ilgų blakstienų. Nejauku ir lyg kažko baugu buvo tuščioje trobelėje. Ir dar tas vilko balsas už durų... Kad bent viena žvaigždėlė būtų spindėjusi dangaus skliaute. Bet tik viesulo vėjai sukosi verkiančio miško viršūnėmis, sumaišę dangų su žeme.

— Iš kur gi tos drąsos dabar imsi, — tarė katiniukas, atsidusęs pro ūsus. Tamsu, kaip maiše. Tai plėšikų ir vagių naktis.

— Cha-cha-cha... — taip skardžiai susijuokė svirplys, net svogūnų pynė apsisuko ant savo virvutės palubėje. — O aš, — kalbėjo jis, — ne vieną tokią naktį praleidau plėšiko trobelėje. Mačiau, kaip jis kratė iš maišo pinigus ir paskui užsigulęs skaičiavo. Šildžiausi prie liepsnojančios ugnies, kai kepė briedžio mėsą, pasmeigtą ant ilgo iešmo.

— Vaje, sušuko katinėlis. — Tai gal jūs matėte ir vilką Nasrinyką. Sako, jo gerklė gražtu gręžta, kaldu kalta... Ar tai jis prarijo Raudonkepuraite?

— Taip, tai jis! — atsakė svirplys, labai išdidus. — Ne tik jį mačiau, bet ir ant jo uodegos užsokęs grojau.

— Ką jūs sakote! Argi tai gali būti! — sušuko katiniukas žibančiomis akimis.

— Ir kad drožiau supykęs jam per patį nosies galą savo smuiko šmičium, tai net gaurai sudulkėjo...

Katiniukui net žadą užėmė nuo šitų žodžių.

— Ir jis jūsų neprarijo?

— Ne jam mane, šaunųjį vasaros naktų muzikantą, pagaut! Tik pašoko žėrinčiomis akimis, tik sukaleno savo dantimis, kaip kalvis plaktukais. Bet aš jau seniai buvau po lapu ir nė krust! Žiūriu tik, kaip iš piktumo savo ilgą uodegą, kaip kokį šluotražį, mėto...

— Negaliu suprast, — ištārė tarakonas, — kaip jūs tokius dalykus galite ramiai pasakoti. Aš tik klausydamas jau dančio su dančiu negaliu sudėti. Taip drebu iš baimės!

— Reikia pripažinti, kad jūs tikrai drąsus, — pridėjo katiniukas, primerkęs vieną akį.

— O, tai tik maža dalelė to, ką aš patyriau ir mačiau, keliaudamas po svietą, — sušuko svirplys labai patenkintas. Jis pasirėmė ant savo smuiko ir pridėjo: — Jei imčiau viską pasakoti, tai galo nesulauktumėt.

— Tai imk ir papasakok! — tarė katiniukas, patogiai išsitiesdamas ant šiltos krosnies. — Gal greičiau praeis ši nyki ir baugi naktis...

— Puikus sumanymas! — sušuko tarakonas. — Imk ir papasakok.

— Tik nieko nemeluok! Tai ir aš klausysiu! — atsiliepė blakutė, pakėlusi iš po plytos skeveldros savo rausvą nosytę.

— Nors aš tavęs ir labai nemėgstu, pasisakysiu atvirai, bet meluoti, tai nemeluosiu. Tačiau jei ne visur teisvbę sakysiu, iš kalno atsiprašau, — tarė svirplys. — Bet mano giminėje melagių nebuvo. Jūs turite pagaliau žinoti, kad ne su paprastu muzikantu kalbatės. Aš tris naktis grojau dvaro rūmuose, pačio vyriausio Lašiniaus vabalo vestuvėse. Man rodos, nereikia nė priminti, ką tai reiškia. Kiek skilandžių ir kumpių surijome, nemokėdamas daugybės lentelės, nė pasakyti dabar negalėčiau. Tik tiek pridėsiu, kad dvaro aruodų prižiūrėtojas — vabalas Miltinis — buvo piršlys, o Kailinio žmona — svočia. Manau, galite dabar suprasti, kas ten per balius buvo. Tiek svečių suvažiavo ir suskrido, kad dieną vos vietos užteko pasislėpti. Buvo ir ponas profesorius Knyginis, su akiniais ir žila barzda, vienintelė mūsų vabalų pasaulio įžymybė, kuris eina senų knygų saugotojo pareigas Kauno universiteto ir Centralinio knygyno bibliotekose. Jei ne jis, kaip pats man yra pareiškęs, daug vertingų veikalų jau seniai niekais būtų nuėję — knygų amarai būtų suėdę. Bet jis, vartydamas lapą po lapo, arba geriau sakant landžiodamas po knygą, kiekvieną tokį nenaudėlį radęs, tuojau sunaikina, tiesiai kalbant, — praryja. O, jis ir su bibliotekos vedėju profesorium Vaclovu gerai sugyvena. Profesorius dažnai jo patarimų, kaip kolegos, pasiklausia. Oho... Didelė garbė man buvo su juo susipažinti; žinote, su tuo profesorium Knyginiu. Prašiau ir gaidų savo smuikui. Senoviškų. Maždaug iš Vytauto Didžiojo laikų. Pažadėjo. Būčiau

visą glėbį gavęs. Nusirašyti. Bet užmiršau pasiimti. Et, kur ten viską beatsiminsi, tris dienas vestuvių alų gėręs... Bet, pagaliau, kam man tų gaidų. Nėra geresnio muzikanto už mane. Ir be gaidų grodamas už savo muziką, taip sakant balanės gėdynės motyvais, dvi premijas esu gavęs. Vieną prie ežero, gegužės mėnesienų atsisveikinimo šventėje, o kitą miško vabalų koncerte, suruoštame paminėti poetės Boružės Septyntaškės gimtadienį.

Bet tai dar ne viskas, atsiminus, kad apkeliavau pusę pasaulio. Taip, taip, pusę pasaulio: nuo Raguvos malūno griuvėsių ligi Ručilio girios, nuo Raudondvario rūmų tenai ant aukšto upės kranto ligi šios pamiškės trobelės visi takai mano išvaikščioti, ar jie buvo tiesūs ar kreivi. Kiekviena kampe skambėjo mano smuikas, kartais verkdamas, o kartais ir šlubį priversdamas šokti. Bet nesiskundžiu savo likimu, kad gimiau su tokia širdžia, kuri pati nežino, ko nori. Pagaliau, ne iš vargo papratau bastytis po pasaulį. Nors aš gimiau nešvariame kampe po varnalėšo lapu tarp apleistų malūno griuvėsių, bet mano motina žinojo, kur gulėjo užkastas šykštuolio malūninko lobis. Kai mano brolių prarijo varlė, šio didžiojo turto vienintelis paveldėtojas palikau aš. Tik vienas iš gyvųjų dabar ir nežinau tą tamsų, siaurą takelį, kuris veda per malūno griuvėsius prie didelio akmens. Tai jis laiko ten po savim pagulęs šykštuolio triušą. Ten buvo įsitaisęs kartą žiemos landynę sliekas. Ant aukso, mat, kaip karalius tikėjosi gulėti. Bet sušalo vargšas, palikęs tenai savo sudūlėjusius kaulus mano žodžiams paliudyti, kad šitas daiktas niekam daugiau netikęs, kaip tik vaidams žemėje kelti.

— Koks daiktas? Ar tas sliekas? Kokius vaidus gali sliekas žemėje sukelti? — ėmė teirautis vis dar plyšyje tebelindėdama ir, matyt, labai maža ką tesuprasdama blakutė.

— Ne sliekas, neišmanėle, o auksas! Auksas vaidus žemėje kelia; lobiai, kurių nepasidalina turtingieji ir stiprieji, nuskriausdami net mažesnius. Todėl ir manęs neviliojo tas lobis, nors vis gailėjosi toks turtas be priežiūros palikti. Lengva pasakyti „be priežiūros“, bet ar žinot, gerbiamieji, kaip sunku rasti tokį teisingą prižiūrėtoją, kurs pats nepanorėtų tuo tavo turtu pasinaudoti? Ir vieną naktį sumaniau patikrinti. Bet ką ten įlindęs pamačiau, baisu ir sakyti, nors aš, kaip žinote, ne iš bailiųjų. Ant malūninko aukso, ant to mano palikimo, sėdėjo velnias! Smailius ragučius pastatęs, jis kažką rašė ir vėl braukė juoda anglimi ant jaučio odos. Užsiglaudęs už kampo ir gerokai paspokojojęs, pagaliau neiškenčiau ir sušukau:

— O ką tu čia veiki, nenaudėli? Šitas auksas mano!

— Taip, jūsų, — atsakė krūptelėjęs, bet labai mandagiai velniūkštis.

— Aš nė nesirengiu jo iš jūsų atimti.

— Tai ką tu čia skaičiuoji?

— Matai, gerbiamasis savininke, — taip jis ir pasakė: „gerbiamasis savininke“, — šitas auksas priklausys man tada, kai tamstos nebebus šiame pasaulyje. Kai nė vieno gyvo neliks žemėje, kas žinotų apie šį lobį, tada aš jį pasiimsiu. Juk žinai, kad mirdamas niekas nieko anon pusėn nenusineša. Visi nedorai uždirbti turtai, visi užkeikti lobiai, visi be savininkų likę palikimai tenka man, velniui. Juk žinai? Daktaro Basanavičiaus surašytas storas knygas apie tai, be abejo, būsi skaitęs. Taigi dabar, neiškentęs, ir skaičiuoju, kiek žmonių sielų už jį nusipirkti galėsiu...

— O tu gaidžio snape! — sušukau. — Aš dar pačioje jaunystėje, o jis jau mano turtą skaičiuoja, mano palikimą dalina. Ką tu žinai, ką aš su juo dar padarysiu. Gal kokią valstybę nusipirksiu? Gal šimtą bažnyčių pastatydinsiu? Gal svirpliams smuikų fabriką įkursiu? Ką tu žinai? Negausi jo! Surašysiu pas notarą testamentą, uždės koki dešimtį tikrų antspaudų, ir pašvilpk!

— Aš moku laukti, — atsakė velniūkštis, nė kiek nenusigandęs. — O laikas bėga greit...

— Lauk iš čia, — sušukau supykęs jau ne juokais. — Tik pasakyk dar pirma, kaip čia kelią radai?

— Kai turtas kvepia nedorybe, visada aš jį užuodžiu... — pasakė kipšiukas ir pridėjo: — Bet ponas muzikante, — jis pabrėžė žodį mu-zi-kan-te, — kam jums vaikščioti pas notarą, kam tokie rūpesčiai ir išlaidos, aš išeinu geruoju... — ir, pabrukęs uodegą, iškiūtino. Liko tik sieros kvapas. O tai jau aiškus ženklas, su kuo reikalą turėjau. Nebuvo kas veikti nė man ten daugiau. Išlindau į viršų ir tariau: notarai, antspaudos, parašai, išlaidos, liudininkai... Et, geriau visai nesirūpinti, jei jau kipšas apie jį sukiojasi.

Palikau senojo malūno griuvėsius ir išdrožiau į pasaulį. Mat, nuo pat jaunų dienų turėjau norą keliauti. Viskas mane domino, viską norėjau pamatyti, žinoti. Dar mažam esant, vieną kartą laumės auksinis žirgelis man tarė: „Mielas jaunikaite, kai tu grojai šią naktį mėnesienoje prie tvenkinio, aš išskaičiau tavo likimą vandens mirgėjime. Tu daug keliausi, daug ko pamatysi, ko niekas kitas nepamatė, bet turi visada atsiminti, kad nors ir kažin kaip ilgai gyvensi pasaulyje, vistiek nesužinosi visko, kas jame yra...

Ir tai tikra tiesa, gerbiamieji. Giliai širdin įsidėjau šiuos žodžius, bet jie vistiek nesulaikė manęs gimtajame kampe po varnalėšo lapu. Nors niekur neradau tokios stebuklingos ramybės, kokią širdis pajusdavo tenai, kai iš tvenkinio imdavo kilti baltas vakaro rūkas... Ir dabar už tas saldžias akimirkas daug ką atiduočiau, jei galėčiau sugrįžti... Sakau tą tam, kad nė vienas neabejotų, jog ir naktibaldos muzikanto širdis žino, kas yra nenuperkama už jokių turtus...

(Bus daugiau)

LIETUVAI TĖVYNEI

VYTĖ NEMUNĖLIS

Ar bus gražūs miestai,
Ar miškai bananų,
Ar, kaip rojaus, gėlės
Džiugins akį mano,

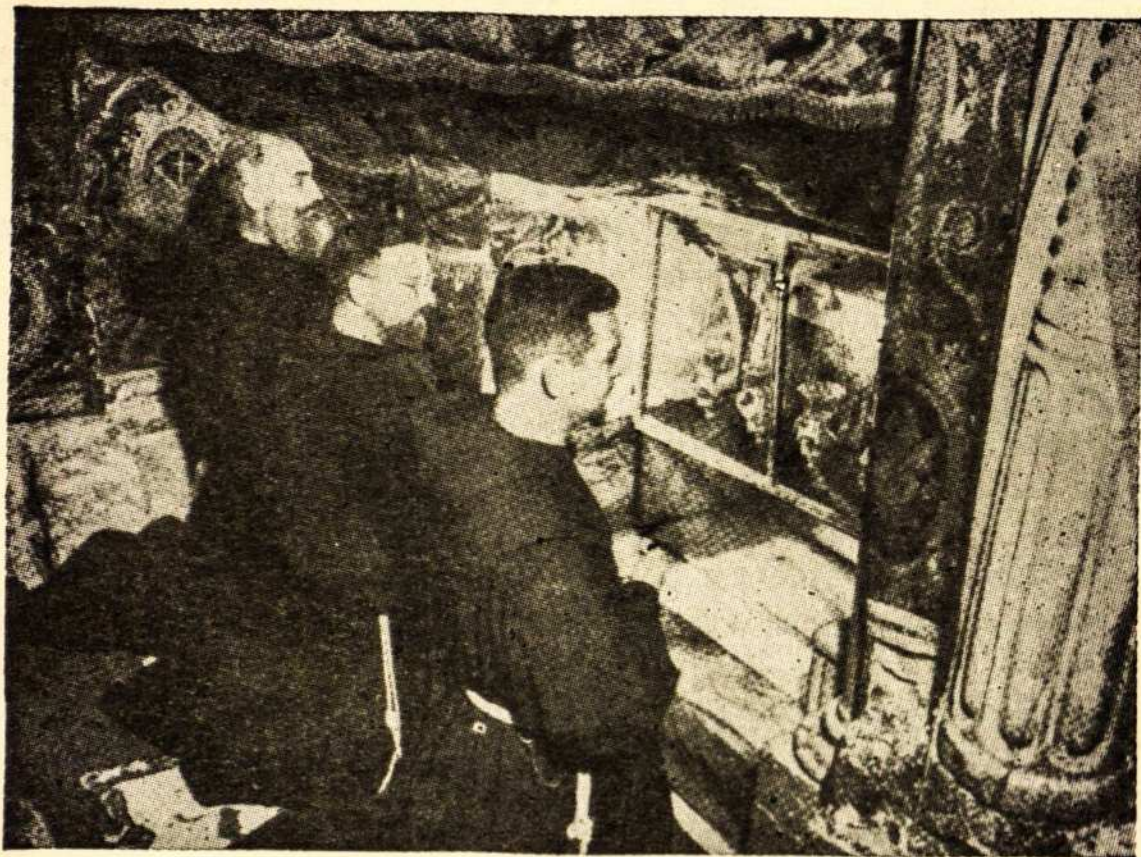
Ar didžiulės palmės
Puoš dangaus mėlynę, —
Aš visur regėsiu
Lietuvą Tėvynę.

Aš visur pasilgsiu
Ramunėlės žiedo;
To žilvičių krūmo,
Kur lakštutė gieda...

Aš visur svajosiu
Grįžt į gimtą šalį,
Į didvyrių žemę,
Į tėvų namelį.

Ar tebus ant stalo
Trupinėlis menkas,
Ar bus žemės turtų
Pilnos mūsų rankos,

Ar vargų, ar laimės
Bus pilna krūtinė, —
Aš visad mylėsiu
Lietuvą Tėvynę.

Vienuoliai pranciškonai prie paminklo, kur buvo Kristaus gimimo ėdžios

KALĖDŲ EGLUTĖ

Kokia gi būtų Kalėdų nuotaika, jei nebūtų tos amžinai žalios, žvakutėmis nusegiotos ir saldumynais bei įvairiais papuošalais apkabinėtos eglutės. Bet ir Kalėdų eglutė, tokia, kokią mes ją dabar matome, nėra senas Kalėdų paprotys, gal kiek senesnis už Kalėdų senelį.

Pietų Vokietijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje ir kituose katalikiškuose kraštuose vaikučių džiaugsmo šventė yra ne pačios Kalėdos, o šventas Mikalojus. Per šv. Mikalojų ten rengiamas Mikalojaus medelis. Šveicarijoje šis medelis papuošiamas lapais, žvakutėmis ir apkabinėjamas dovanomis. Vidurinėje Vokietijoje rengiamas šv. Martyno medis. Bet visi šie medeliai yra tik Kalėdų eglutės pamėgdžiojimas. Kalėdų medelis taip pataikė į žmonių širdis ir, lyg potvynis, greit užliejo visą pasaulį. Kalėdų medelis yra atsiradęs Vokietijoje. Pačios seniausios žinios yra iš Elzaso. Apie 1600 metus pasakojama, kad Schlettstadt Kūčių vakare buvo iškeliamas „medis“, papuoštas obuoliukais ir „ostijomis“. 1605 m. minima, kad Štrasburge Kūčių vakarą viduje statydavo eglutę, apkabinėtą obuoliais, įvairioms figūrėlėm ir įvairiais papuošalais. Žvakutės dar neminimos. Aštuonioliktajame šimtetyje Kalėdų medelis sutinkamas jau dažniau, bet ir tai tik kai kuriose vietose. Nevisada tas medelis vienodai atrodo, nors dažniausia minima eglaitė.

Bet yra vietų, kur minimi ir lapuoti Kalėdų medeliai. Visi tie Kalėdų medeliai, ir spygliuoti ir lapuoti, dar neturi žvakučių. Pirmasis paveiksliukas, kur ant Kalėdų medelio matyti jau ir žvakutės, yra iš Šveicarijos, 1799 m. Į pasiskaitymo knygas Kalėdų medelį įvedė vokiečių rašytojas Gøthe. Jo tėviškėje Frankfurte prie Maino upės tokio medelio dar nebuvo, bet apie 1765 m. jis tokį medelį buvo matęs Leipzige. Tą medelį jis mini savo knygoje „Jaunojo Verterio kančios”.

Ir eglutę reikia laikyti protestantiškų kraštų papročiu. Jau gana anksti eglutė buvo uždegama protestantų bažnyčiose, paskui ją perėmė ir katalikų bažnyčios.

Į Skandinavijos kraštus eglutė atėjo iš Vokietijos, pirma į Daniją, o paskui per Daniją į Švediją. Kopenhagoje ji minima jau 1806-7 m. Į Švediją ji atkeliavo apie 1850 metus. Pradžioje eglutė tebuvo rengiama tik turtingųjų miestiečių, paskui nukeliavo ji ir į kaimą.

Kalėdų eglutę galima laikyti vokišku-skandinavišku papročiu. Anglija turėjo savo senus kalėdinius papročius. Jau 15-16 šimtmeityje Anglijos bažnyčios buvo puošiamos žalumynais. Škotijoje dar ir dabar per Kalėdas bažnyčias ir namus puošia girliandomis. Kalėdų eglutę į Angliją įvedė 1840 m. karalienės Viktorijos vyras princas Albertas. Po to greitai paplito ji ir po Ameriką. Apie 1840 m. įžengė Kalėdų eglutė ir į Paryžių, Orleano hercogienei tarpininkaujant. Imperatorienė Eugenija tiesiog dievino eglutę. Greitai paplito eglutė ir po Italiją, ypač Milane, kur gyveno daug vokiečių. Caro laikais Petrapilyje Kalėdų eglutė buvo sutinkama tik didžiūnų namuose.

Komunistų valdžia eglutę, kaip buržuazinių ir krikščioniškų kraštų paprotį, buvo paskelbus pavojingą valstybei. Kurį laiką eglutės rengti buvo uždrausta. Bet vėliau, neturėdami kuo gražesniu šį vaikų ir suaugusių paprotį pakeisti, eglutės pasigailėjo ir vėl įsileido. Dar daugiau, jie ją pavertė komunistiniu padaru, — eglutę rengia po Kalėdų švenčių, tyčia norėdami visų mintis nukreipti tolyn nuo tos didžiosios Kristaus užgimimo dienos.

Lietuvoje Kalėdų eglutė buvo dar visai jaunutė. Bet jau beveik visose pradžios mokyklose buvo rengiamos Kalėdų eglutės, vienur ant rajų Kalėdų dieną, kitur per Tris Karalius. Prie gražiai papuoštos, žvakutėmis, žaisliukais, blizgučiais ir dovanėlėmis apkabinėtos eglutės vaikai surengdavo tikrą šventę: vaidindavo, deklamuodavo, dainuodavo, žaisdavo; o jų pasižiūrėti ir pasiklausyti ateidavo tėvai ir kaimynai.

Kai kas ėmė skųstis, kad kertant Kalėdoms eglutes, naikinami miškai. Pradėta sėti ir auginti eglutes tik Kalėdų šventėms.

Jeigu ne visa Kalėdų eglutė, ta bent žalia šakelė mums lietuviams jau primena jaukiąsias Kalėdų, šventosios šeimos, o kartu ir mūsų šeimų šventes. Ant duodamų dovanų ryšulėlio pridėta eglės šakelė jau teikia mums šiltos, kalėdinės nuotaikos.

J. LINGIS

VĒJUI

JONAS MINELGA

O greitis vėjau,
Lyg sparnais šilkiniais,
Pasiklaust norėjau,
Kas girdėt tėvynėj.

Nuo Neries pakrančių
Šion šalin atklydęs,
Rūpestėlių kančią
Širdyje išgydyk.

Pražiūrėtos akys,
Prarytos rankos:
Brolių kraujas teka,
Priešų tankai trankos.

Kai girdžiu ošimą
Šimtamečių gojų —
Ir širdis verkt ima:
Kur šalis gimtoji?

Skrisk, vėjel, skubėki
Į gimtas sodybas,
Joms išliek mūs skausmą
Ašarai sužibus.

PRIESAIKA

STASYS DŽIUGAS

Aš prisimenu, gimtine,
Tavo pievas ir laukus,
O pavasariais sugrįžtant
Gervių ir žąsų pulkus.

Buvo gera man ten augti
Tarp savųjų, prie mamos.
Nerandu šiandien pasauly
Tėviškėlės šilimos.

Ten kas rytą per pievelę
Ar dulkėtu keleliu
Į mokyklą aš skubėjau
Širdyje su Dievuliu.

Priesaiką daviau užaugti
Labui mūsų Lietuvos,
Niekur, niekur nepamiršti
Mūs trispalvės vėliavos.

Laimink priesaiką, Dievuli,
Laimink tėviškę, namus,
Laimink norus grįžt tėvynėn,
Kur gyvenčiau vėl ramus.

TEISYBĖS VARPAI

JURGIS JANKUS

Anais senais laikais šimto bažnyčių mieste gyveno didelis karalius. Jis valdė plačią šalį, ir kitos šalys vien jo vardą išgirdusios sudrebėdavo.

To paties miesto vienoj palėpėj gyveno mažas nelaimingas žmogelis. Jis nuo ryto ligi vakaro žiūrėdavo pro kreivą pastogės langelį į miesto bokštus, į žemai gatve vaikščiojančius puošnius ponus ir keikė savo laimę, kad jam pašykstėjo viso to, ko kitiems su kaupu pabėrė. Ir vieną sykį jam atėjo į galvą mintis, kad karaliaus taip bijoma, bet negera, kad mažai jis tegarbinamas. Ir nelaimingas žmogelis pradėjo daug ir plačiai kalbėti apie karaliaus gerumą ir didelę teisybę. Jis kalbėjo gatvėse ir didelėse aikštėse. Žmonės galvojo jį karaliaus siųstą esant ir su baimės pilna kantrybe klausė jo kalbų. Taip jis netrukus pagarsėjo visam mieste. Sužinojo ir karalius. Vieną dieną jis liepė pašaukti jį į rūmus ir paklausė:

— Pasakyk, kas tau liepė mane garbinti?

— Širdis, Jūsų Malonybe, — atsakė žemai nusilenkdamas žmogelis.

— Širdis? — nustebęs paklausė karalius. Jis žinojo, kad visi jo bijo, bet kad kas nors mylėtų... Ne, to jis niekada nelaukė.

— Viešpatie, argi mano akys nemato tų didelių darbų, argi mano ausys negirdi vargšų žmonelių kalbų apie didelę tavo teisybę, tai kaip mano širdis gali išverti negarbinus tavęs? — aiškiai meluodamas, bet norėdamas prisigerinti kalbėjo žmogelis.

Karalius valandėlę pamastė, pasitenkinimo šypsniš nubėgo per jo veidą, ir pasakė:

— Tavo teisybė. Aš padariau didelių ir teisingų darbų, bet niekas mano nuopelnų nekėlė, lyg viskas būtų savaime pasidarę. Tik tu susipratai, ir už tavo didelę širdį aš negaliu palikti neatsilyginęs.

Ir atsilygino. Jis vargšą nuskurėlį pakėlė į didžiūnus, pavedė žiūrėti teisybės viename savo karalystės krašte ir, kad teisingumo kaupas būtų pilnas, dovanojo priedo keletą dvarų.

Džiaugėsi naujasis ponas, apžiūrinėdamas savo dvarus, žvalgėsi po neapmatomus laukų plotus ir negalėjo tikėti, kad visa tai jo, kad karaliaus gerumas gali būti toks begalinis, o ūkvedys ėjo šalia ir su pagarba rodinėjo dvarų ribas.

— O čia kas? — paklausė naujasis ponas, rodydamas į seną išmargintom langinėm trobelę, susigūžusią po kuprota kriaušė.

— Viskanta, pone! Keistuolis toks, bet mes jau apsipratom su juo.

— Bet jis čia beveik vidury mano laukų. Kaip jis čia atsirado?

Tikrai, Viskantos trobelė ir mažas laukelis buvo siauru ruoželiu giliai įsibrovę į dvaro laukus.

— Matai, mielas pone, — ėmė aiškinti ūkvedys, — pirmesnis šito dvaro savininkas, kuris taip negudriai pateko į karaliaus nemalonę ir dabar šventieji dievai bežino, kur jis ką veikia, ėmė supirkinėti iš apylinkės ūkininkų žemes. Visko buvo, pone, ir gerumų, ir piktumų, bet supirko didžiulius plotus, bet, va, šitas užsispyrė neparduoti. Ir ko ponas nedarė, o jis iškentė viską ir pasiliko. Paskum net ir pono širdis atsileido.

Suraukė naujasis ponas kaktą ir, valandėlę pažiūrėjęs į aguonom sužydėjusį Viskantos daržiuką, pasakė:

— O mano širdis neatsileis. Čia nuo pradžios ligi galo turi būti vienodai suarta ir užsėta. Varpa prie varpos, supranti, ir — viskas mano!

Ir su tais žodžiais ponas numojo ranka, taip, lyg jo mostas būtų siekęs nuo dvaro ligi pačių tolimųjų dunksančių miškų.

Kitą kartą ponas, vaikščiodamas po laukus, pamatė Viskantą beariant ir priėjęs pasakė:

— Sakyk man, kaip tu čia, lyg varnalėšas koks, įsiterpei į mano laukus?

— Lyg ponas nežinai, kad varnalėšas dygsta ten, kur ir jo tėvai dygo, — ramiai atsakė Viskanta ir ramiai nuvarė vagą ligi galo.

— O jeigu aš savo vyrams pasakysiu, kad tą varnalėšą su šaknimis išrautų ir per tvorą išmestų? — piktai juokdamasis pridūrė ponas.

— O ne, pone. Vis kokia šaknelė liks, ir jis vėl veisis, — nusijuokė ir Viskanta.

Ponas susimąstė, o Viskanta dar galutį paarė ir sustojo pailsėti. Arklių paleido į susigavusią daubelę, o pats, atsirėmęs į žuobrio rankeną, laužė nuo storos riekės po gabalėlį rupios duonos ir neskubėdamas, lyg kiekvieną žando krustelėjimą apmąstydamas, kramtė.

— Čia tu man nepatogus, ir tau pačiam juk ne rojus, — geru balsu vėl pradėjo ponas. — Kur nors nuošaliau galėtum daug didesnę žemės gabalą pasirinkti. Aš mielai duočiau.

— Labai dėkui, pone. Nereikia, — ramiai kąsnodamas duoną, atsakė Viskanta.

— Tai parduok.

— Ne.

— Kvailuti, aš tiek užmokėsiu, kad dešimteriopai kitur nusipirksi.

— Ne, protingasis Pone.

— Asile gi tu, — kantrybės nebetekęs, sušuko ponas. — Gal nori, kad tave į savo dvarą pasodinčiau, o pats į tavo lūšną lįščiau.

— Nenoriu, pone.

— Tai ko gi tu pagaliau nori?

— Noriu, kad ponas eitum namo ir be reikalo man galvos nekvaršintum.

Tuos žodžius pasakęs, Viskanta nuėjo atsivesti arklio.

— Gera, tada elgetom išeisi! — sušuko išėlęs ponas.

Viskanta atsisuko vidury arimo ir valandėlę žiūrėjo į poną. Paskum pasakė:

— Nebent pasauly teisybės jau nebebūtų.

Ponas visą rudenį ir žiemą ramybės neturėjo: toji rakštis tokia mažytė tebuvo, bet visą laiką dilgsėjo ir nesidavė ištraukiama. Pas patį karalių dėl tokio niekučio juk neisi. Ir kai tik pavasaris išaušo, paliepc ponas stipriausiam savo kumečiui eiti į Viskantos palaukę ir priarti jo žemės po dešimtį vagų prie pono dirvų.

Viskanta, pamatęs tokią nedorybę darant, nubėgo neleisti, bet kumetis tik pečiais tetrūktelėjo ir užėmė naują vagą prie pono žemės versti, o kai šis mėgino jėga priešintis, kumetis dunkstelėjo kumštim į pašonę, kad žmogelis net ant vagos krašto prisėdo ir kvapą teatgavo tada, kai kumetis naują vagą į tą pačią vietą atvarė. Stambios ašaros ritosi Viskantai

per veidus ir, lyg pono galybės pabūgusios, slėpėsi rusvuose vargšo ūsuose.

— Labai aš čia žinau jūsų reikalus. Man ponas liepė, aš turiu ir padaryti, o jei tau mano darbas kliūva, pas poną eik.

Viskanta pakilo ir nuėjo į dvarą, bet rado duris uždarinėtas, tik kažin kas paleido gaują šunų ir užsiundė jais žmogelį. Į vidurį laukų šunes vargšą atlydėjo. Jis grįžo apdraskytas, užsidarė trobelėj ir žiūrėjo pro langą, kaip vaga po vagos jo žemės virto, glaudėsi prie neužmatomų pono laukų.

Kartą, kai iš visos Viskantos žemės bebuvo likę tik tiek, kiek užėmė trobelė ir sena, kuprota, samanom nusamanojusi kriaušė, laukuose pasirodė ponas. Šį sykį jis neatrodė nei piktas, nei negeras. Jis ėjo trumpu botagėliu šmiksnoamas ir smagią dainelę švilpaudamas. Netoli kriaušės jį pasitiko Viskanta.

— Pone, — sakė jis ir rodė ranka į lygiai suartus ir gražiai užsėtus laukus, — pone, ką tavo kumečiai man padarė.

— Ką jie padarė? Aš nieko čia nematau, — ramiai paklausė ponas.

— Čia buvo mano žemė, o jie atėjo ir atėmė iš manęs. Sakė, kad ponas taip paliepęs.

— Hm, — numykė ponas, o paskum su pašaipą pridūrė: — nebent teisybės pasauly nebebūtų. O gal tu klysti, gal ta žemė buvo ne tavo?

— Ne, ji buvo tikrai mano.

— Tavo? Na, na... Kaipgi čia galėtų būti? Argi nėra kokių ežiženklių, ar ko? Juk tu gal turi kuom įrodyti, kad žemė tavo? Kokius nors popierius.

— Ne, pone, neturiu nieko. Ta žemė ėjo taip nuo amžių... Tėvas palikdavo sūnui...

— Tai ką gi aš begaliu padaryti, — nusiminusiu balsu kalbėjo ponas. — Aš dabar matau, kad ligi čia mano laukai. Aš ča naujas žmogus. O gal kartais ir ta tavo troba ant mano žemės stovi?

— O ne, pone! — greitai atsakė Viskanta. Aš galiu šimtus liudininkų atvesti, kurie pasakys, kad čia mano giminė nuo amžių gyveno.

— Taip tai taip... Bet ar jie parodys, kur baigiasi tavo žemė ir kur prasideda manoji?

Tyliu žvilgsniu apmetė Viskanta lauką ir nusiminęs atsakė:

— Kad čia taip sulyginta, pone... Aš tai kiekvieną vagelę atskirsiu.

— Taip, taip, — greitai užkirto ponas, aš matau, kad tu ir ligi paties dvaro sodo atsiskirtum. Kaip, seni, ne gėda svetimo geisti? Ar žinai, kas būtų, jeigu aš karaliui praneščiau? Bet manęs nebijok, aš ne toks. Tegu pasiliks tai tarp mūsų. Verčiau parduok man tą lūšną, aš gerai užmokėsiu.

— Nenoriu, pone.

— Tada eik į mano dvarą. Darbo ir duonos pas mane netrūksta. Būsi sotus ir rūpesčių neturėsi.

— Ne, pone. Ir aš noriu auginti grūdą ir gyvulį ir jausti, kad jie yra mano... Aš noriu dirbti savo žemę ir užuosti jos kvapą. Nežinau, ar ponas supranti, bet aš noriu...

— Taip, aš žinau, kad tu norėtum mano dvare sėdėti, bet nieko, žmogeli, iš to neišeis. Nė negalvok apie kokias nors žemes.

— Bet, pone, aš teisybės ieškosiu.

— Kaip sau žinai. Teisybės tau nepavydžiu, tik mano žemėmis, seni, tai jau nesigundyk.

(Pabaiga kitame numery)

KAIP AUGA EGLUTĖS

Po Kūčių vakarienės susėdom aplink žibančią eglutę, ir tėvelis papasakojo šios eglutės istoriją.

— Vaikai, ši eglutė išaugo iš mažo grūdelio. Šios eglutės motina, didelė eglė, kasmet užaugina daug kankorėžių. Saulei išdžiovinus, iš jų išbyra sėklos. O gal voverytė, sėdėdama ant šakos ir lukštendama grūdelius, netyčia vieną išmetė, ir iš jo išdygo ši eglutė. Tada ši eglutė buvo mažytė, mažytė. Ji pradėjo valgyti, augti ir užaugo, kaip matot dabar.

— O kas jai tada davė pienuko? — paklausė mažoji Dalelė.

— Pirmąjį maistą ji ėmė iš grūdelio, kol eglutė išleido šakneles ir lapelius, arba spyglius. Vėliau šaknelės pradėjo čiulpti iš žemės vandenį su ištirpusiu maistu, taip kaip jūs geriate arbatą, ištirpinę joje cukrų. Tą vandenį su maistu šaknelės per medelio stiebelį siunčia į lapelius, arba spygliukus. Spygliukai turi daug burnyčių, per kurias medelis įtraukia orą, taip, kaip jūs kvėpuodami. Lapely, arba spygly, oras susitinka su šaknelių atsiųstu vandeniu. Veikiant saulės šviesai, tas vanduo su oru ypatingu būdu susijungia, ir pasigamina medelio maistas. Panašiai, kai jūs mama į indą su vandeniu ar pienu prideda miltų, ar manų kruopų, paskui dar sviesto, ir virina ant ugnelės; gaunama skani košelė. Taip lapeliuose pagamintas maistas eina po visą medelį, ir jis auga.

— O kaip naktį, kai saulutė nešviečia? — paklausė Danutė.

— Kai saulutė nešviečia, pvz. naktį ar uždarius medelį į tamsų kambarį, jam „neišverda“ niekas maisto, jis tada negali maitintis. Ilgiau taip pabuvęs medelis pabąla arba pagelsta ir ilgainiui miršta.

— O kaip žiemą? — paklausiau aš.

Žiemą žemė būna sušalusi, ir šaknelės negali čiulpti vandens. O be vandens negalima „išvirti košelės“. Medelis nevalgo ir neauga. Jis miega.

— Tai dabar mūsų eglutė miega? — paklausė Dalelė.

— Taip, dabar šis medelis miega, ir gal būt sapnuoja gražų sapną.

Pavasari saulutė visus medelius vėl pažadina, jie tada išleidžia lapelius, kuriuos buvo rudenį numetę, vėl pradeda valgyti ir augti.

Eglutės kiekvienais metais išaugina vainikėlius aplink stiebą. Va, žiūrėkit, nuo apačios. Čia vienoj vietoj aplink stiebelį susodintos šakutės. Toliau eina tarpelis. Suskaitykite, kiek tokių tarpelių, žinosite, kiek ši eglutė turi metų.

Mes puolėme skaityti. Suskaitėm, kad mūsų eglutė turi 6 tarpelius ir dar vieną pas viršūnę; vadinasi, mūsų eglutė turi 7 metus.

— O kiek ji metų augtų, būdama miške? — paklausiau tėvelį.

— O, eglės auga maždaug apie 100 metų, o gyvena iki 200 ar net 300.

— Jeigu eglaitė gyva, ar ji jaučia, kai lauži jos šakelę? — paklausė Danutė.

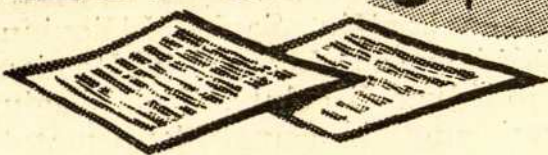
— Taip, vaikučiai, ji jaučia. Žiūrėkite, šios eglutės stiebelis yra aptekėjęs sakais. Reiškia, ši medelį, jam augant, kas nors sužeidė. Jis tą žaizdą užliejo sakais. Panašiai, kai jūs įsidrėskiate ranką, ir ant žaizdos užsideda šašas. Medelis neturi tokių jausmų, kaip žmogus, bet jei kas jį skriaudžia, jis jaučia, dėl to negalima be reikalo medelių žaloti.

— Gerai, tėveli, dabar žinosime, kad kiekvienas medelis yra gyvas. Mes visus medelius mylėsime ir jų neskriausime! — sutarėm visi.

Pagal tėvelio pasakojimą prie Kalėdų eglutės parašė

JONAS KUPRIONIS, JR.

MOKYKLOS IR Mes

U S A

Los Angeles. Rugsėjo 11 d. pas mus pradėjo veikti lietuviška mokykla. Nėra ji tokia, kaip buvo Lietuvos mokyklos; ir ne tokia, kaip tremties mokyklos Vokietijoje, nes mokomės paprastam garaže, o mokytis susirenkam tik vieną kartą per savaitę, sekmadieniais. Mokomės lietuvių kalbos, tikybos, tėvynės pažinimo ir žaidimų. Žaidimai, žinoma, ne mokslas, bet užtat per juos labai linksma.

Mokyklai vadovauja seselės vienuolės ir mokytojos Ir. Trukauskaitė ir Razutienė.

Baltimore, Md. Lapkričio 5 d. iškilmingai atidaryta grynai lietuviška šeštadienio mokykla. Buvo pamaldos ir iškilmingas susirinkimas. Pirmą dieną mokytis atėjo 39 mokiniai, daugiausia buv. tremtiniai berniukai ir mergaitės. Prie jų prisidėjo ir keletas čia gimusių lietuviukų.

Pamokos bus šeštadieniais prieš pietus šv. Alfonso parapijos mokyklos patalpose. Bus mokoma lietuvių k., istorijos, geografijos. Mokyklai padeda parapijos klebonas dr. L. Mendelis ir seserys kazimierietės. Mokyklos vedėjas yra mok. K. Dulys, o dar kiti du mokytojai — Em. Šilgalienė ir G. Kučiauskas.

Bostonas. Bostono lietuviška šeštadienio mokykla veikia nuo pat šių mokslo metų pradžios. Joje yra pradžios mokykla ir kelios gimnazijos klasės. Mokslas einamas pagal Lietuvos mokyklų

programas. Mokoma lietuvių kalbos, lietuvių literatūros, Lietuvos istorijos ir geografijos. Mokyklą lanko apie 50 mokinių, daugiausia buvusių tremtinių vaikai.

Mokyklos vedėjas yra mokyt. V Kulbokas. Kiti yra dar šie mokytojai: M. Gimbutienė, Kulbokienė, H. Kačinskas, I. Giedraitis, K. Mockus.

Waterbury, Conn. Spalių 1 d. Waterbury įsisteigė taip vadinami lituanistikos kursai (lietuviška šeštadienio mokykla). Kursuose yra 3 grupės. Mokoma kiekvieną šeštadienį po 3 valandas — lietuvių kalba, Lietuvos istorija, geografija, dainos. Kursus lanko daugiau kaip 60 mokinių: dalis čia gimusių ir lietuviškai vos kalbančių, dalis vien vokiškose mokykloseėjusių mokytis ir, pagaliau, tremty lankiusių mūsų pradžios mokyklas ir net gimnazijas.

Štai kaip rašo apie kursų atidarymą viena jų lankytoja — A. Jankauskaitė:

„Kartą pasibeldė į duris ir įėjo du nedideli berniukai. Jie atnešė kvietimą į steigiamus lituanistikos kursus. Neteko daug galvoti, tuojau sutikau juos lankyti, nes labai jau buvau pasiilgusi lietuviškos mokyklos.

Šeštadienio vakarą nuėjau į tų kursų atidarymą. Čia buvo susirinkę gana daug žmonių. Jie buvo atsivedę ir savo vaikus, kurie irgi norėjo mokytis lietuviškai. Buvo ir senųjų Amerikos lietuvių, kurie nori savo vaikams duoti progos

Waterburio radijo deklamavimo konkurso dalyviai ir laimėtojai

pasimokyti lietuviškai ir pažinti savo senąją tėvynę.

Pradedant kursų po keletą žodžių pasakė mokytojai ir šv. Juozapo parapijos klebonas, kuris davė kursams patalpas. Jie visi iškėlė mintį, kodėl tokia mokykla reikalinga ir kodėl mums, vaikams, pridėjo dar po vieną mokslo dieną.

Iš tikrųjų, nejaugi mes norėtume, kad išnyktų mūsų kalba, kuri yra tokia sena ir tokia graži, kuria nesigėdi kalbėti nė vienas taurus lietuvis? Nejaugi mes nenorėtume mokytis lietuviškai tikybos, kurią gynė mūsų seneliai Kražių bažnyčioje? Nejau norėtume užmiršti gražiąją lietuvišką tautosaką — pasakas, dainas, kuriomis gėrėjosi svetimų tautų mokslo ir meno žmonės? Raštą, kurį caro laikais knygnešiai slapta gabeno iš Prūsų ir kuris buvo platinamas Lietuvos miestuose ir kaimuose anais nelaisvės metais? Ak ir mes turim dirbti šiandiena taip pat Lietuvos ir lietuviybės naudai.

Kuo mes, maži, galim padėti Lietuvai, kuri dabar pavergta? Mes turime neužmiršti kalbos, kuria nuo amžių kalbėjo mūsų seneliai ir proseneliai, dainų, ku-

rias sudėjo mūsų kaimo dainiai ir vaidilos, raštų, kuriuos sukūrė mūsų poetai-rašytojai. Mes turime žinoti, kokie kunigaikščiai ir galiūnai gynė mūsų šalį nuo priešų. Mes visa tai turime žinoti, kad Lietuva mums būtų artima, sava ir todėl mielesnė už kitas, svetimias šalis. Tuomet, ak, ir mes neleisime skursti mūsų tėvynei, padėsime jai keltis, kurtis, — laisvai, gražiai ir nepriklausomai”.

* *

Lapkričio 12 dieną lituanistikos kursų aplankė žymus svečias, netoli Waterburio gyvenęs profesorius Mykolas Biržiška. Trumpai pasikalbėjęs su mažaisiais, vyresniesiems svečias papasakojo apie spaudos draudimo laikus, tuos laikus, kada profesorius augo, mokėsi ir dirbo Lietuvai.

* *

Šį rudenį dr. Colney radijo valanda buvo paskelbusi radijo deklamavimo konkursą 8-12 m. amžiaus vaikams. Buvo kviečiami dalyvauti visi to amžiaus Waterburio vaikai. Norėjo atskirai skirti premijas čia gimusiems letuviukams ir atskirai naujųjų ateivių vaikams. Iš čia gimusių teatsirado tik viena

mergaitė — Vanda Laureckaitė. Jai ir dovana (foto aparatas) teko be konkurencijos.

Iš tremties atvykusieji mokiniai konkurse dalyvavo žymiai gausiau. Iš jų gavo „pasirodyti“ per radiją tik geriau deklamuojantieji, ir iš šeimos tik po vieną.

Išrinkti geriausi ir apdovanoti šie: Mindaugas Čampė (gavo 6 dol. vertės foto aparatą), Alvida Malakauskaitė (gavo 5 dol. čekį kepyklos gaminiamis), Judita Varneckaitė (gavo Waterman plunksną už 5 dol.) ir Rimvydas Šlapkūnas (gavo foto aparatą).

Po mažą dovanėlę (saldumynų) gavo ir visi kiti konkurso dalyviai.

Daugiausia deklamuota Vytės Nemunėlio eilėraščių, paskui V. Šimaičio, V. Kudirkos ir kt.

Deklamavimo buvo įdomu klausytis ir mažiesiems ir suaugusiems, o patiems deklamatoriams liko gražių atsiminimų — matė radijo studiją, patys kalbėjo per radiją, gavo dovanų (kurias paskyrė lietuviai prekybininkai).

Lapkričio 20 dieną TMD surengė Vinco Kudirkos minėjimą. Du lituanistikos kursų mokiniai, savo mokytojų parengti, — Irena Pesytė ir Vitalis Varneckas, — padeklamavo Kudirkos eilėraščių.

ANGLIJA

Bradford. Šitame 300.000 gyventojų mieste, kuris žinomas tekstilės fabrikais, gyvena arti 300 lietuvių. Vaikų esame apie 20.

Mes visi lankome anglų pradžios mokyklas. Mokomės nuo 9 v. ryto iki 4 v. vakaro. Vidurdieny mokyklos valgykloje ir pietus pavalgome.

Kiekvieną šeštadienį šv. Onos parapijos, prie kurios gyvena mūsų kapelionas kun. J. Kuzmickis, mokykloje renkamės į savaitgalio lietuvišką mokyklą. Čia mus mo-

kytojas J. Jokubka moko skaityti, rašyti, istorijos geografijos; kun. J. Kuzmickis — tikybos, o V. Čižikas — dainų ir muzikos.

Gaila tikrai, kad ne visi mūsų draugai renkasi lietuviškoje mokykloje. O visiems būtų dar smagiau.

Kalėdų šventei norime surengti eglutės vakarą su mūsų pačių parengta programėle. Tegu tada tėveliai ir visi lietuviai pamatys, ko mes išmokome.

Labai džiaugiamės, kad pagaliau sulauksime savo laikraščio „Eglutės“. Dabar iš tikrųjų neturime ką skaityti ir kur eilėraščių susirasti. Mūsų „Eglutei“ siunčiame geriausių linkėjimų ir laukiame mus aplankant. **Rimutis**

Cottigham. Netoli didelio Anglijos miesto Hull'io šalia jaukaus Cottighamo bažnytkaimio yra didelė šeimų stovykla. Toje stovykloje gyvena motinos su vaikais, kurių tėvai dirba žemės ūkyje ar tekstilėje ir negali savo šeimai buto susirasti.

Tarp kitų tautybių žmonių čia gyvena apie 15 lietuvių šeimų. Vaikų čia yra apie 30. Didesnieji lanko anglų pradžios mokyklą, o mažiukai stovyklos kieme žaidžia arba lanko darželį. Viena mūsų draugė, Regina Daržinskaitė, lanko meno mokyklą ir iš molio padaro labai gražių dalykėlių.

Retkarčiais mus aplanko kun. J. Kuzmickis. Po pamaldų stovyklos salėje tada padarome susirinkimą, kurio metu pasiklausome kunigėlio pasakojimų, o patys padainuojame, eilėraščių pasakome, pažaidžiame.

Mūsų didesnieji turi išsirinkę valdybą: Regina Daržinskaitė — pirmininkė, Juozas Rukšys — sekretorius. Jie padeda kunigėliui parengti susirinkimams programą.

Sužinoję, kad iš Amerikos mus aplankys mūsų laikraštis „Eglutė“, labai nekantriai jo laukiame. Tikimės, kad Kalėdų Senelis jau tikrai atneš 1-mą numerį. R. B.—is

AUSTRALIJA

Sidnėjus. Į Australiją emigravę tremtiniai yra toliausiai nuvykę nuo savo tėvynės. Čia atvažiavę jie nerado nei lietuviškų kolonijų, nei lietuviškų parapijų, nei lietuviškų mokyklų. Lietuviams išskirsčius mažais būreliais, atskiroms šeimomis (o dažnai ir šeimos būna perskirtos) apie lietuviškas mokyklas sunku ir galvoti. Retai kada lietuvis sutinka lietuvi. Bet per didesnes šventes, kaip pavyzdžiui, per šių metų Tautos Šventę rugsėjo 8 d., susirenka ir labai daug lietuvių. Tos šventės pamaldose ir minėjime dalyvavo apie 400 lietuvių. Buvo labai graži literatūros, dainų ir muzikos programa, kurioje dalyvavo ir mūsų rašytojai Pulgis Andriušis, J. Žukauskas, V. Kazokas.

Minėjimo programoje gražiai pasirodė ir mažieji. J. Sirgedaitė padeklamavo eil. „Tremtinio balzas“; Vladiskaitė (9 metų amžiaus) pianinu pritariant pasakė eil. „Lietuvoje“. Dar 3 mokiniai — Grosaitė, Vladiskaitė ir Migevičius — paskambino, o kiti tautiniais drabužiais apsirengę pašoko.

VOKIETIJA

Ravensburgas. Tai buvo pernai. Kas dieną linksmi lankėm savo Montesorinę mokyklėlę ir laukėm Kalėdų. Jos turėjo būti labai gražios, ir daug svečių laukėm, kad ateitų: ir tėveliai, ir vyresnieji broliukai ir sesutės, ir kiti kolonijos nariai, ir gimnazijos mokytojai.

Mūsų mokyklėlės sienos buvo papuoštos Kauno karo muziejaus sodelio paveikslu ir Nežinomo Kareivio kapo aukuru. Visa tai liko nuo vasario 16-os. Mes turėjom ir gražią Marijos koplytėlę, prie

Ravensburgiečiai su Kalėdų seneliu kurios kas rytą pasimelsdavom, į eilę sustoję, žvakeles uždegę.

Bet Kalėdos į mūsų mokyklėlę turėjo atnešti kažką naujo. Joms regėsi mūsų mokytojos, rengėmės mes patys, o padėjo mamytės.

Pagaliau atostogos. Kalėdos. Ir mūsų šventė prie Kalėdų eglutės. Žmonių pilna mūsų mokyklėlė. Mes visi gražiai pasipuošę: su išmargintom kepurėm, su vainikais, su karūnom... Visi neramūs: dar nėra Kalėdų senelio. O jis jau čia, už durų beldžiasi. „Tuk-tuk-tuk, dun-dun-dun, leiskite mane vidun“. Mes jį klausiam, kas ten toks, „ar su ūsais, su barzda“, o jis atsako, kad „su maišu ir su lazda“. Dar klausiam: „ar su pilnu maišeliu?“, ir jis atsako: „Vos panešti jį galiu“.

Tada įleidžiam. Senelis visas baltas. Balta ir jo barzda. Mes žinom, kad tas „senelis“, tai profesorius dailininkas Adomas Varnas. Jis ir kas dieną su barzda. Bet ji ne tokia balta. Dabar jis tikras Kalėdų senelis. Jis neša maišą dovanų, mus pasveikina; mes jam pasakom eilučių, gaunam dovanėlių, ir visi kartu nusifotografuojam. Kiek džiaugsmo, kiek linksmumo. O su mumis džiaugiasi ir tėveliai ir kiti.

Žiūriu šiandieną į tą fotografiją ir kaip gyvus prisimenu visus mokyklėlės berniukus ir mergaites.

Kelerius metus buvom visi kartu, mokėmės, augom. Ir didesni,

ir mažesni, visi išmokom skaityti ir rašyti. Ir to niekad neužmiršim. O kur mes šiandieną? Man rodos, kad iš to viso būrelio Ravensburge nebelikę nė vieno. Visi išsiskirstėm po platųjį pasaulį ir susitiksime gal tik Lietuvon besugrižę.

Žiūriu į visus nuo pirmos eilės ir galvoju, ar dar atsiminsiu jų vardus. Pirmas — Arūnėlis, apvalus, kaip rutuliukas, su aukšta skrybėle, šiandieną Kolumbijos sostinėj Bogotoj. Irutė, tyli mergytė, — Amerikoje. Storuliukas Vaduliukas, labai gražiai pasakęs eilutes, toks pat artistas, kaip ir jo tėvelis, šiandieną už mus visus toliausia nukeliavęs — Australijoje. Ten pat ir šalia jo sėdintis Zamoiskių berniukas. Jo vardo ir nebeatsimenu. Paskutinis pirmoj eilėj — Linelis Juškutis, jis dabar Amerikoje. Antroj eilėj matau Kęstutį (jis Amerikoje), Aldutę (Vaduliuko sesutę, labai gera mergaitė, tikra šeimininkė ir savo broliukų globėja; ji Australijoje); toliau Reginutė (Amerikoje), Rūtelė (Australijoje), Bara (Kolumbijoj), Saulutė (Amerikoje). Kalėdų senelio dešinėj pusėj Vita (Amerikoje), o kas kairėj, vardą ir užmiršau.

Toliausia stovi didieji — Regimentas, (Amerikoje), Valdis (Arūno brolis, Kolumbijoj), Luna (Amerikoje), Dalius (Amerikoje), Sigitas (Argentinoje), Algis, Vytas (tas su ragais, Australijoje), Aušrelė (Amerikoje).

Pačios paskutinės stovi mūsų mokytojos: Domė Petrutytė ir Marija Varnienė. Jos abi šiandieną Čikagoje. Kokie būtų laimingi tie mažieji Čikagon atvažiavusių tremtinių vaikučiai, kurie dar nemoka lietuviško rašto, jei tos mokytojos ir ten galėtų įsteigti savo mokyklėlę.

Vytukas.

KAS MAN LABIAUSIAI PATIKO

Mielieji skaitytojai, perskaitykite visą Eglutės numerį nuo pradžios iki galo, gerai apgalvokite ir rimtai pasakykite, kas jums labiausiai patiko? Kuri apysaka ar pasaka, koks eilėraštis, katras rašinėlis?

Gal panašių dalykų jūs ir daugiau norėtumėt. Kaip padaryti?

Redakcija irgi norėtų žinoti, kas daugumai skaitytojų labiausiai patinka ir kas ne. Koks jūsų skonis ir kokie pageidavimai? Ir gal ne vien redakcijai, bet ir jums patiems įdomu.

Kad tie jūsų norai būtų žinomi mums ir visiems skaitytojams, imkite ir parašykite savo nuomonę redakcijai. Iš tų atsakymų paaiškės, kas skaitytojams labiausiai patinka. Malonu bus autoriams, kad jie atspėjo skaitytojų norus.

Gale metų, kai turėsime visų numerių atsakymus, padarysime išvadą, o skaitytojams, kurie bus atitikę bendrą visų nuomonę, ir autoriams skirsime dovanų.

Taigi rašykite savo nuomonę kiekvieną numerį perskaitę, tuojau.

Atsakymui reikia paimti pašto atvirlaiškį, kuris jau su pašto ženklu tekaštuoja 1 centą; jo vienoje pusėje parašykite Eglutės adresą, o kitoje štai ką:

Šiame Eglutės numeryje

Man labiausiai patiko

Eilėraštis

Apysaka (ar pasaka)

Straipsnis

Skyrius

Paveikslas

Mano vardas, pavardė

Amžius Mokykla

Skyrius Adresas

PASTO Eglutė

LAIŠKAI Redaktoriui

„Padarykite viską, kad Eglutė išvystų dienos šviesą...”

Labai nudžiugau sužinojęs, kad Tamsta pradės leisti taip seniai laukiamą vaikų laikraštį. Manau, kad Tamstos leidžiamas laikraštis atneš vaikams daug pragiedrulių ir skaidrios nuotaikos.

Tad Tamstai linkiu geriausios sėkmės, nors ir didžiausi sunkumai kelią pastotų, bet padarykite viską, kad Eglutė išvystų dienos šviesą.

Tejungia Eglutė Dievo ir Tėvynės meile visus po pasaulį išblaškytus lietuvių vaikus.
Oakville, Conn. J. V. Žilys

„Nuliūdo, kad Eglutė retai jį aplankys...”

Linkime didžios sėkmės pradedant taip svarbų mūsų jaunuomenės auklėjimo darbą per vaikų laikraštį Eglutę.

Tebūna Eglutė mūsų nuolatinė lankytoja ir lietuviškos dvasios nešėja!

Mūsų Augustinėlis labai apsidžiaugė, kada aš paskaičiau straipsnį „Drauge”, kad išleidžiamas laikraštis vaikams. Tik jis labai nuliūdo, kad ši taip laukiama viešnia Eglutė taip retai jį aplankys.

The Woodland, Ind. H. Idzelevičius

„Venkite to, ką kiti žurnalai mėgsta...”

Su šiuo laišku siunčiu \$3.00 už Eglutės prenumeratą. Džiaugiuos, kad ėmėtės to darbo. Mano asmeniškai troškimas, kad Eglutė pasiektų kiekvieną šeimą ir kiekvieną lietuviuką, lietuvaite.

Venkite to, ką kiti žurnalai mėgsta: angliškų tekstų. Lietuviškumas ir lietuvių kalba tespindi iš kiekieno puslapio. „Komių” dėrina, bet tik lietuviškos dvasios, iš Lietuvos istorijos. Mūsų vaikučiai nekantariai laukia pasirodant Eglutės.

Los Angeles, Cal. V. Prižgintas

„Težaliuoja Eglutė ilgus metus...”

Kokia staigmena! — Jūsų laiškas apie Eglutės išleidimą, tai kaip iš dangaus pranašo trimitas. Tiek kartų esu galvojęs, argi vaikų laikraštėliu šiaurėje niekas ir nepasirūpins. O reikalas pats opiausias. Dabar,

dėkui Dievui, pradėsite naują kelią. Per kalnus ir vandenynus šaukiu: būkite pasveikinti, lietuvių ir Lietuvos ateitimi susirūpinę ir laikraštėlių išleisti nutarę.

Kaip mokėsiu, ką galėsiu, dirbsiu — eisiu į pagalbą. Težaliuoja Eglutė ilgus metus Dievui ir Tėvynei.

Drįstu sveikinti ir gerb. kun. Jūrą, tą didįjį kultūrininką. Garbę ir padėką siunčiu jam iš Pietų ašigalio.

Santiago, Čilė, 1949. 11. 10. K. T. Narbutas

* * *

„Kad liktų ištikimi mūsų Tėvynei...”

Su dideliu džiaugsmu kaip jaunieji, (3 sūnūs ir dukra, 8-13 metų), taip ir mes, vyresnieji, perskaitėme spaudoje skelbimą, kad jau greit lietuvių vaikučius pradės lankyti jų taip laukiamas ir mylimas laikraštėlis Eglutė.

Daug sėkmės Jūsų kilniame darbe, berūpinant jaunuosius lietuviškos dvasios penus, kad jie amžiais liktų ištikimi mūsų visų brangiajai tėvynei Lietuvai.

Brooklyn, N. Y. V. Šetikas

* * *

„Skaitytojo būsiu priverstas...”

Prisiunčiu Tamstoms pradžioje tik vieną dolerį ir prašau siuntinėti Eglutę.

Tikiuos, jog vėliau „skaitytojo” būsiu priverstas dar pasiūsti ir du likusius (skaitytojo amžius 7 su puse, kilmė — DP).

Brooklyn, N. Y. S. Sirutis

LAIŠKAI Skaitytojams

Mielosios mergaitės ir mielieji berniukai,

Štai jums laikraštis — skaitykite. Už mėnesio išeis kitas numeris. Čia rasite visko: ir pasakų, ir apysakų, ir geografijos, ir istorijos raštų. O šalia to ir uždavinių ir įvairių laisvalaikio praleisti, protui pamiklinti, atminčiai patikrinti. Taip pat bus dedama žinių iš jūsų gyvenimo mokyklose, apie surengtas šventes, minėjimus, susirinkimus, konkursus. Tik parašykite. Ir foto nuotraukų pridėkite. Eglutėje dėsime ir jūsų pačių bandymų rašyti eiles, apsakymus,

uždavinius, atsitikimus iš kelionių, atsiminimus iš Lietuvos ir t. t. Tik atsiųskite.

Skaitykite ir prenumeruokite Eglutę patys ir paraginkite kitus prenumeruoti. Kai visi bendradarbiausime, Eglutė kas kartą bus įvairesnė, įdomesnė, gražesnė, o už metų gal ir didesnė. Ir ji tokia bus, jei surasite jai daugiau skaitytojų.

Gerosios mamytės ir tėveliai,

Jūsų patys mažieji jums neduoda ramybės, prašydami pasekti pasaką, jūsų didesnieji — prašo ką nors paskaityti, o tie, kurie patys moka skaityti, tiems amžinai trūksta knygų, ir jūs nežinote, kur jų gauti.

Jums į pagalbą ir nori ateiti Eglutė.

Pirmas Eglutės numeris nedidelis ir nepuošnus. Bet žinokite, kad ji pradėdama iš nieko. Ji išeina tik dėka Lietuvos Kultūros Instituto, kuriam vadovauja didelis lietuviškos knygos rėmėjas kun. P. Juras. Tolimesnis Eglutės augimas yra skaitytojų rankose. Kiek lietuviai tėvai prisidės prie to laikraščio palaikymo, tiek matysime jų rūpestį, kad jų vaikai augtų lietuviškoje dvasioje, ne tik nenuatautėdami, bet brėsdami Lietuvos laisvės kovai ir jos naujos Nepriklausomybės kūrybai.

Leiskite Eglutei lankyti jūsų mažuosius, nepagailėkite tų kelių prenumeratos dolerių, — turtai, kuriuos lietuviškas žodis atneš į jų širdis, bus nenuperkami už šimtą kartų didesnius pinigus.

Brangūs mokytojai,

Laikraštis laukia dvejopos jūsų pagalbos: bendradarbiavimo su administracija ir su redakcija.

1. Kiekvienas mokyklos vedėjas atsiųskite savo adresus ir nurodykite, kiek numatote skaitytojų. Patys, per kitus mokytojus ar pačius mokinius padėkite laikraštį užsisakyti.

2. Padėkite mokiniams Eglutei parašyti, joje bendradarbiauti savo bandymais kurti, korespondencijas rašyti ir pan.

Kiek ir kurie lietuviai mokiniai kitose mokyklose pasižymi moksle, mene, sporte, muzikoje; kiek ir kas baigia mokslo metus pirmaisiais mokiniiais; lietuviškųjų mokyklų įdomesnieji rašiniai, atsakymai į anketas, konkursai — vis tai medžiaga, labai reikalinga laikraščiui. Visa tai tepajvairina nuotraukos ir piešiniai, kurių nesunku parinkti mokinių darbuose.

Toks Eglutės redakcijos nuoširdus kreipimasis į lituanistikos kursų mokytojus, į parapinių mokyklų mokytojas vienuoles seseles, į kunigus, į tremtinių ir kitų organizacijų veikėjus ir į visus, kuriems jaunimas arti širdies.

Visiems bendradarbiaujant, mūsų laikraštis pasidarys įdomus visiems skaitytojams ir turiningas, mūsų skaitytojų skaičius, nors neseniai pradėjome nuo vieno, išaugs į tūkstančius.

Rašytojas J. Jankus su savo šeima

MŪSŲ AUTORIAI

Jurgis Jankus, autorius šiame Eglutės numeryje spausdinamos pasakos „Teisybės varpai“, yra ne vien suaugusių, bet ir mažųjų rašytojas. Žiburėlyje, o vėliau Saulutėje Jurgis Jankus yra išspausdinęs nemažą apysakų, pasakų, apsakymų ir mažiesiems skaitytojams.

Daugelis mūsų, be abejo, atsimena J. Jankaus didesnę apysaką „Vidmantų berniukai“, už kurią jam buvo paskirta I-ji Žiburėlio konkurso premija.

„Vidmantų berniukuose“ gražiai ir įdomiai vaizduojamas vienos lietuvių šeimos gyvenimas, Lietuvą užėmus komunistams. Apysakoje autorius parodo, kad ir šią dieną Lietuva turi savo kovotojų-didvyrių, kaip ji turėjo senovėje.

Firmoji J. Jankaus išleista knyga yra romanas iš moksleivių gyvenimo, vardu „Egzaminai“. Jame vaizduojama paskutiniosios dienos mokyklos suole, mokinių darbas ir draugystė, vargai ir juokai, rūpesčiai ir pasiaukojimas egzaminų metu.

Kitas Jankaus romanas — „Be krantų“ — parašytas iš pradžios mokyklos mokytojo gyvenimo.

Jurgis Jankus ilgą laiką pats buvo mokytojas, dėl to jis taip puikiai pažįsta mokytojų ir mokinių gyvenimą, o turėdamas didelį

rašytojo talentą, jis iš to gyvenimo sugeba sukurti meniškai vertingų literatūros veikalų.

Tremtyje Jankus dirbo lietuviškoj gimnazijoj ir taip pat daug rašė. 1947 metais jam buvo paskirta premija už geriausią tais metais išspausdintą apysaką — „Velnio bala“, o 1948 metais jis gavo Švietimo Valdybos premiją už knygą — „Naktis ant morų“.

Eglutės skaitytojams J. Jankus yra pažadėjęs duoti didesnę apysaką iš tremtinių vaikų gyvenimo ir nuotykių. Jos laukiame su nekantrumu, o autoriui linkime, pasiekus laisvą Amerikos šalį, praturtinti mūsų literatūrą naujais meno veikalais ir laimėti skaitytojų ne vien lietuvių tarpe.

Jurgis Jankus yra Nepriklausomoje Lietuvoje išaugęs ir subrendęs rašytojas. Tai vienas žymiausių mūsų šių dienų beletristų.

TRUPUTĮ PAGALVOK

KETURI KLAUSIMAI

1. Ko per vieną dieną nematomė karto, per metus — vieną kartą, o per šimtą metų — du kartus?

2. Kas yra saulės vidury?

3. Aš turiu vieną brolių ir vieną seserį; mano brolis turi vieną brolių ir vieną seserį, o mūsų sesuo turi du brolius. Kiek mūsų šeimoje yra vaikų?

4. Kol buvo gyva — nekalbėjo; kai nupjoviau galvą, išėmiau širdį, tada pradėjo kalbėti. Kas tai būtų?

NAMAI

Vienam amerikoniškame vaikų laikrašty buvo išspausdintas toks 9 metų berniuko eilėraštis:

Narvely gyvena triušukas,
Patinka jam toks jo namukas.
O medžio drėvėj — vovcyrė,
Dažnai man ją teko matyti.
Bet aš nei drėvėj, nei narve
Gyvent nenorėčiau. Ne! Ne!

Parašykite jūs eilėraštuką apie namus ir atsiųskite Eglutei. O mes parinksime ir atspausdinsime.

PAPUOŠKIME EGLUTĘ PATYS

Daug papuošalų eglutei galime nusipirkti krautuvėj: ir žvakučių, ir žvaigždučių, ir blizgučių, ir net „sniego“... Bet gražiausia bus toji eglutė, kuriai be pirkėjų papuošalų pasidarysime dar ir patys.

Štai jums vienas pavyzdys, kaip pasidaryti grandinė. Visų pirma sulenkite popierio juostą ir iškirpkite puslankius, kaip parodyta piešiny 1.

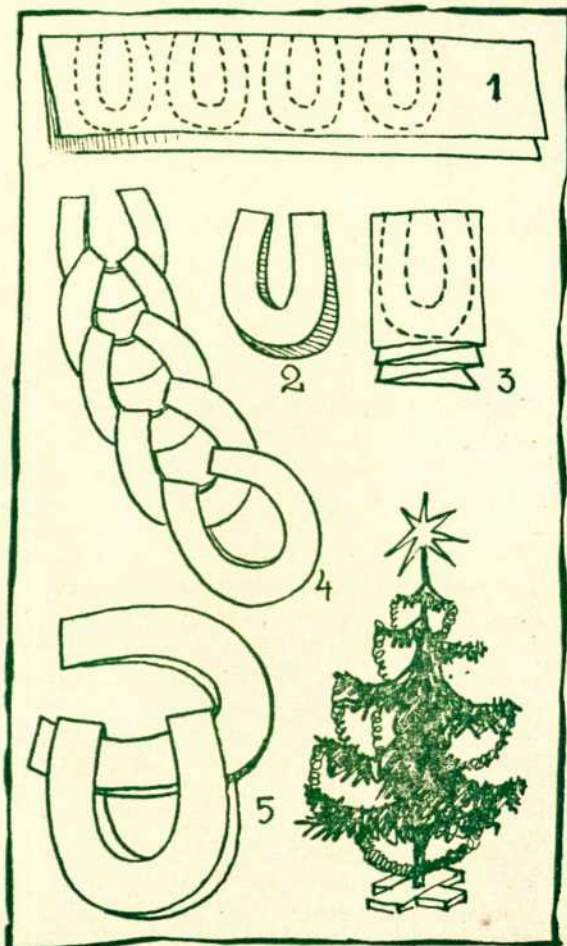
Piešinys 2 rodo jau iškirptą puslankį.

Galima taip pat ir iš sykio iškirpti daug puslankių: pieš. 3.

Pieš. 4 rodo jau baigtą grandinę, kuri galima padaryti iš įvairių spalvų popierio ir kokio tik norima ilgio.

Pieš. 5 rodo, kaip reikia grandinėlei nerti.

VI. V-kis

Alp 1785
Lorch

90.744.384

om 49